

M
200.510

AZ EB

NEVELÉSE ÉS KIKÉPZÉSE

A KÖZBIZTONSÁGI ÉS HADISZOLGÁLATI EBK VEZETÉSE

ZAJCSEK ALFONS

ny. százados,

a m. kir. esendőrakutya telep igazgatója

BUDAPEST 1925 // A SZERZŐ KIADÁSA

AZ EB NEVELÉSE ÉS KIKÉPZÉSE

A KÖZBIZTONSÁGI
ÉS HADISZOLGÁLATI EBEK VEZETÉSE

ÍRTA:

ZAJCSEK ALFONS

ny. százados.

a m. kir. csendőrkutyatelep igazgatója

A Kutyák

szekesztőség

M. S. M. t. r. n. a. k. j. g. a. r. d. a. s. i. g. i. t. e. s. a. s. a. r. a.

Orosháza 1972 aug. 6

BUDAPEST 1925

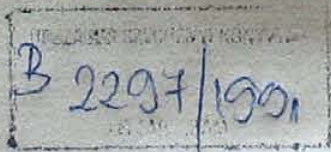
Centrum Kiadóvállalat Részvénytársaság

Orosháza Kuten' n. 19. m.

Minden jog fenntartva,
a fordítás joga is.

M 200.510

ÉDESANYÁMNAK AJÁNLVÁ.

ELŐSZÓ.

Amidőn ezen könyvem összeállításához fogtam, távol állott tőlem az a szándék, hogy bárkinek is feldolgozott anyagában mint egyedüli helyeset állítsam oda. Mindazt, amit e lapok tartalmaznak, legelőször is más, hasonló tárgyú irodalmi művekből tanultam és saját tapasztalataimból gyűjtöttem össze. Utóbbiakat nemcsak az ebbel való közvetlen foglalkozás útján szereztem, mert hisz életemben, bár több kutyát tartottam, de csak két ebet képeztem ki. Jóllehet, hogy e két hű kísézőmmel és legjobb barátommal való foglalkozás közben nyertem alapját annak, amit később e könyvben feldolgoztam. Ezen a két eben szerzett tapasztalataimat kiegészítette az, amit, mint kiképzést vezető, az előttem volt és levő sok vezetőnek és ebnek tanulmányozása, bensőséges megfigyelése és összehasonlításakor észleltem.

Könyvem tartalma tehát leszűrődése annak, amit a fentiek alatt véleményem szerint helyesnek és célirányosnak ismertem el. Hirdetem azért, mert a közre is hasznosnak vélem s ezt közvetve, minden becsületos vállalkozásnak végcélját akarom szolgálni — hazánknak javát e téren is.

Egyéni vélemény tehát e könyv, mely sok ellenvéleményt szülhet; nálunk komoly kezdet a kezdetben. Azon reménnyel bocsátom útjára, hogy a kialakuló ellenvélemények nyilvánítása ugyanolyan hasznára

válnak a köznek, mint amilyenek jelen munkám szántam.

Ezeknek előrebocsátása után nem mulaszthatom el, hogy meg ne emlékezzem arról, aki ezen ügy iránti érdeklődésem és szeretetem még gyermekkoromban keltette fel bennem; és azokról, amelyek közvetlenül hozzájárultak, hogy őket és ügyüket megszeressem.

Édesanyámnak ajánlottam hát könyvem. Összeállításában közben pedig, ahol egyebet, mint követésreméltó példát említettem fel, szegény Laurinomra és Toscámra emlékeztem vissza. Egyikük sem él már, de örökké él emlékük szívemben és e könyvnek soraiban.

Kedves kötelességemnek vélek eleget tenni, ha mindazoknak, akik velem a vállalt munka oroszán-részét megosztották, e helyen mondok köszönetet. Elsősorban is Perényi Géza százados, Bruder Ernő és Takáts Gyula főhadnagy uraknak köszönöm fáradhatatlan támogatásukat. Úgyszintén köszönettel emlékezem meg mindazon a telepen kiképezett vezetők-ről, akik úgy kiképzésük alatt, mint azután tapasztalataim szerzésében készséggel segítségemre voltak. Ezek közül különösen Técsi István 2. oszt. tiszt-helyettesnek, Jakobovics Mihály főtörzsőrmesternek Szabó József és Fekete Bertalan csendőröknek.

Felhasznált forrásmunkák:

v. Stephanitz Grafrath: Der deutsche Schäferhund in Wort und Bild.

v. Robert Gersbach: Dressur und Führung des Polizeihundes.

Ing. Rupert Kurzmann: Der Hund im Kriegsdienst.

Conrad Most: Leitfaden für die Abrichtung des Hundes.

Dr. Raitsits Emil: A magyar kutyák.

Monostori Károly: Ebtenyésztés.

Dr. Wellmann Oszkár: Általános állattenyésztéstan.

A szerző.

I. RÉSZ.

A kiképzés általános alapelvei.

Minden szolgálati ebnek jól neveltnek, fegyelmeztetnek, azaz feltétlen engedelmesnek kell lennie.

Egy eb csak azon szolgálati ágakban képezhető ki, amelyekre tulajdonságai képesítik.

A vezetőnek a kötelessége már a nevelés és fegyelmezés alatt ezeket kifürkészni.

Az előzetes kiképzés a lappangó, vagyis az egyedben rejlő, de meg nem nyilvánuló tulajdonságok előhívását és a szakkiképzésben szükséges vezényszavak betanítását célozza. Csak a kiképzésre előnyös tulajdonságokat hívja elő és fejlessze a vezető.

Az előzetes kiképzés után állapítható csak meg, hogy az eb mely szolgálatra, esetleg szolgálatokra lesz alkalmas. Előfordulhat, hogy egy szolgálatban már kiképzett eb más szolgálatra is alkalmassá válik; ez esetben ebben a szolgálati ágban is kiképezhető. Viszont vannak ebek, amelyek több szolgálatban való kiképzésre is alkalmasak, de ezekben csak sorozatosan ajánlatos a kiképzésük.

A szolgálati ebeknek gyakorlati alkalmazását véve alapul megkülönböztetünk: közbiztonsági-, hadi-, szolgálati ebeket és terelőebeket.

A közbiztonsági-, szolgálati ebek csoportjában megkülönböztetek — szolgálatuk szerint — kísérő- és nyomozóebeket. A hadi-, szolgálati ebeket viszont: vontató-, figyelő-, felderítő-, küldönc-, jelentő- és egészségügyi szolgálati ebekre osztom. Szolgálatuk különböző volta miatt szakkiképzésük is más és más lesz.

A nevelés, fegyelmezés és a kiképzés az eb szolgálatra való végminősítése után is folytatódik, a gyakorlatok szabad napokon ismétlendők, mert ha

az ebbel a vezető huzamosabb ideig nem foglalkozik, akkor az a feladatok teljesítésében gyakorlatát veszti, megbízhatatlanná, tehát gyakorlatilag értéktelenné válik.

Az eb 1 és 5 éves kora között bármikor vonható eredményes szakkiképzés alá, ha jól nevelve s fegyelmezve van és vezetője tulajdonságait ismeri. Természetesen fogékonyabb és hajlékonyabb a fiatalabb eb.

Jó vezetőt állatszeretet és hajlam nélkül nem tudok magamnak elképzelni. Az eredményes neveléshez és kiképzéshez állandó nyugalom, határozottság, következetesség, a feladat világos felfogása, az egyed természetének szeretetteljes megértése és végül tapasztalat szükséges. Utóbbi, mint legfontosabb kellék, csakis az ebbel való foglalkozás közben szerezhető meg. Egy izgulékony, ideges, szeles, nyugtalan, nem megállapodott, önuralmat nélkülöző ember eredményt sohasem fog elérni. Durva, hirtelenharagú egyén kiképzőnek egyáltalán nem alkalmas; de az engedékeny, kényelmes vagy lustaságból jóindulatú vezető sem fog célhoz jutni.

A különböző idomító utasítások csak kötött értékűek, általános vezérfonalat tartalmaznak, céljuk, hogy a vezetőt egyéni megfigyelésre és elmélkedésre serkentsék. Nem alkalmazhatók ezek minden ebre, mert hasonlóan a gyermek egyéni neveléséhez, az eb nevelése és kiképzése egyedileg történjen.

A vezető ügyeljen, hogy ebjétől lehetetlenségeket ne kívánjon, mint pl. a kiejtett szavak értelemszerű felfogását. Ez, sajnos, gyakran előfordul és sok hibának lehet a forrása. A vezetőnek tehát elmélkednie kell azon, hogy mi módon értesse meg magát ebjével. Az a vezető, aki erre a helyes módot eltalálja, a kiképzést úgy saját magának, mint ebjének könnyűvé és élvezetessé teszi. Így a kiképzés tulajdonképpeni célja az ebet nem a szavak értelemszerű felfogására tanítani, hanem azok hangzásához szoktatni. Hogy az eb ezt elsajátítsa, segítséghez kell nyúlnunk. Minden egyes parancsszónak a betanításához egy

gyakorlatot választunk és azt az alábbi általános elv szerint hajtjuk végre. A kiképzés elején a parancsszót helyettesítő benyomásnak tekintjük. Az a mozdulat, vagy bármi más behatás, mely az ebet érzékileg, vagy más úton a kívánt teljesítmény végrehajtására kényszeríti, az eredeti benyomás. A parancsszót vagy jelt mindig az eredeti benyomás kiejtésével egy időben, vagy előtte kell kiejteni, illetve adni. Később, amikor az eb a helyettesítő benyomást már megszokta, akkor az eredeti elmaradhat. Az eb a kívánt teljesítményt a pusztá parancsszó elhangzására, vagy jelre is, szokásból hajtja végre. Pl. az ülést a következőképpen tanulja meg az eb: A vezető a pórázon levő eb mellé áll és az „ülj” parancsszó elhangzásakor balkezevel az eb kézmögötti részét lenyomja. Öt-hatszori ismétlés után az eb már az „ülj” elhangzására is le fog ülni. Ennél a gyakorlatnál a helyettesítő benyomás az „ülj” parancsszó, az eredeti benyomás a kézzel való behatás az eb tapintási érzékére a faron.

Ha a vezető e gyakorlat betanításánál csak az „ülj” vezényszót alkalmazta volna, vagyis a betanításnál az ingert kifejtő eredeti benyomást elhagyta volna, az eb — nem értve az „ülj” szónak értelmét — egyáltalán nem, vagy nehezen, de akkor is csak véletlenül tanulta volna meg, hogy az „ülj” parancsszóra le kell ülni. Véletlen alatt azt értem, hogy a vezető öntudatlanul fejtett ki valamely eredeti benyomást, amely nélkül az eb a kívánt gyakorlatot egyáltalán sohasem tanulta volna meg.

A másik eshetőség az, hogy a vezető e gyakorlat betanításánál figyelmetlenségből csak az eredeti benyomást alkalmazza, míg a helyettesítőt elhagyja vagy elfelejti. Az ebnek ugyanis csak a farát nyomja le, anélkül, hogy az „ülj” szót is hangoztatná. Természetesen később csak az „ülj” parancsra az eb nem fog leülni, mert a vezető az eredeti benyomás-kor azt elmulasztotta kiejteni. Ezáltal a helyettesítő benyomás hatását és értékét tudatosan vagy tudatlanul nem vette figyelembe. Az eb, minthogy e szót

nem hallotta, nem szokhatta meg és így nem is fejtheti ki rá azt az ingert, amely leülésre készletné.

A harmadik eshetőség, hogy a vezető az „ülj” vezényszót és az eredeti benyomást, azaz a balkéz nyomását alkalmazza ugyan, de nem egy és ugyanazon időben. Mi történik? Első esetben, mikor az „ülj” előbb hangzik el, mint a balkéz nyomása. Az eb az „ülj”-re, mivel nem tudhatja mit jelent, állva marad és csak a balkéz nyomására ül le. Teszi ezt azért, mert egyáltalán figyelmen kívül hagyja a vezényszót, vagy azért, mert úgy szokta meg, hogy először az „ülj” hangozzék el és csak azután érezze a kéz nyomását. Ez az eb azt képzei, hogy kötelessége ezt így végezni, mivel így lett tanítva. Itt nem az eb akaratossága, vagy gyenge fogékonysága volt a hiba, hanem a vezető helytelen eljárása okozta azt. A másik eset, amikor az idomító először a bal kézzel hat és utána mondja ki az „ülj” vezényszót. Az eb az „ülj” vezényszót egyáltalán nem tanulja meg, mert mire az elhangzik, a bal kéz nyomása által kifejtett ingernek engedve, már leül, amit pedig csak az „ülj” vezényszóra kellett volna tennie. Ez az eb talán ráadásnak veszi a vezényszót, de semmiesetre sincsen átdolgozva.

A felsorolt három esetben a vezényszó és eredeti benyomás közötti kapcsolat nem létesült, a kívánt összeköttetés a vezető és ebje között nem áll fenn.

Egy másik példa a szimatvétel betanítása. A vezető azt akarja, hogy ebje „szimat” parancsra az orrát a jelzett helyen a földhöz, vagy valamely tárgyhoz közel tartva, annak szagát szívja be és rögzítse orrának erre kiválóan alkalmas belső szerkezetében. A helyettesítő benyomás tehát a „szimat” szó. Ezt a szót azonban az eb nem érti. A vezetőnek tehát még mielőtt ennek betanításához fog, elmélkednie kell azon, hogy milyen eredeti benyomást fog alkalmazni. A szaglás érzékére a vezető nem oly közvetlen tud behatni, mint a tapintás érzékére s így a legtöbb esetben az orrmunkára való kiképzésnél az eb belső — mondhatnók lelki — érzel-

meire kénytelen támaszkodni. Jelen esetben is. Tudjuk, hogy az eb vezetőjéhez végtelenül ragaszkodik, ha az eltávozik, közismert, hogy ugyanúgy vágyódik utána, mint a gyermek az anya után. A vezető ennél a gyakorlatnál ezt kihasználja. Az ebben élő vágyódást állítja be, mint eredeti benyomást, amely a kívánt ingert, azaz, hogy az eb az orrával szimatot vegyen — kifejtí. Az eljárás a következő: A vezető ebjét egy másik, az ebnek is ismerős emberrel, lehetőleg zárt helyen, visszahagyja és eltávozik. Egy megbeszélthelyen sapkáját, vagy más tárgyat, mely szimatját biztosan bírja, visszahagyja. A segédvezető az ebet pórázon, a vezető távozása után, a megjelölt helyre viszi, vigyázva, hogy útközben a vezető nyomát fel ne vehesse. Tehát körúton. A helyhez közeledve állandóan a „szimat” parancsszót hangoztatja, míg végül a tárgyhoz érve és arra mutatva, ismétellen „szimat”-ot vezényel. Az eb a „szimat” szót hallja és egyben szeretett vezetőjének szagát is érzi. A hallott hanghoz kellemes emlékek fűzik és a gyakorlat ismétlése esetén „szimat” szóra nemcsak az orrát fogja alkalmazni, hanem azt is megfigyeli, hogy a vele lévő hová mutat és hol vegyen szimatot. Ezt a gyakorlatot este kell végezni, mert sötétben az eb fokozottabb mértékben használja orrát, inkább szimatképességében bízik, mint látóérzékében.

Fontos, hogy az ebet egy és ugyanazon ténykedésre, egy és ugyanazon szóval vagy jellel szólítsuk fel. Ha ezt mellőzzük, nem létesülhet a vezető és ebje közti hangjel vagy jelbeszéd, mely feltétlenül szükséges ahhoz, hogy a gyakorlatban való együttműködésnek az alapja — a kettőjük közötti kapcsolat — létesüljön. Csakis az ilyen rendszeres eljárás mellett fejlődik ki az ebnél az a felülmúlhatatlan megfigyelőképesség, melynek révén vezetőjének óhaját vagy akaratát már szempillantásból, testmozdulatból, sőt arckifejezésből is ki tudja olvasni.

Mindenki, aki kutyát a lakásában tartott, észrevehette, hogy ebje, ha a kimenéshez készülve fel-

öltözködött, külön felszólítás nélkül, farkát csóválva és örvendve közeledett feléje. Az eb tehát gazdájának készülődéséből, mozdulataiból már felismerte, hogy a séta következik. Tudomásom van olyan ebről is, amely a fenti esetben végtelen örömet mutatott, de ha gazdája a készülődéskor bőröndjét is csomagolta, akkor öröme látható bánattá változott, tudta, hogy ez egyszer nem kísérheti. Ez az eb azt a láttszatot keltette, hogy nemcsak következtetni, hanem megkülönböztetni is tud.

Ha az anya a gyermekét megfenyíti, akkor az fizikai fájdalom miatt sír; ha a lakásban hagyja és eltávozik, akkor bánkódásból, lelki fájdalom miatt fog sírni. Ugyanúgy viselkedik a helyesen nevelt, foglalkoztatott és gondozott eb is, ami annak a jele, hogy ő is egy bizonyos belső életet él.

Ezen megfigyeléseket nemcsak a fent vázolt egyszerű esetekben, hanem a vezetőnek és ebnek minden közös életmozzanatában tehetjük.

Fenti tények és hasonló megfigyelések alapján egyesek a kutyának bizonyos értelmiséget tulajdonítanak, míg mások, talán nem eléggé foglalkozva az eb belső életével, végletekbe eső ellentétét állítják, az ebet majdnem gépnek tekintik.

Eddigi tapasztalataimból kifolyólag az a véleményem, hogy az eb megszokott jelenségekből következtet, sőt megkülönböztet és egy természetadta belső életet él. Értelmiséget emberi fogalmak szerint nem tulajdonítok neki, bár sokszor meglepő, az értelmiséggel határos észbeli működést mutat.

Míg az ember beszéddel érteti meg magát, addig az eb csak hangadással, a hangadásnak lejtésével, szem- és füljátékkal, valamint egyéb testmozdulatokkal fejezheti ki a vezető előtt azt, amit érez, észlel, esetleg gondol.

Az eb megtanulja a kiképzés alatt azon alapvető hangjeleket, vezényszavakat, amelyekre a vezető által kívánt cselekedetet végzi. Azonban hogy a gyakorlati életben mindketten megfeleljenek, ahhoz az is szükséges, hogy a vezető is megértse az ebjét. Példa

erre, hogy egy néma ember egy beszélni tudó emberrel sohasem fog tudni együtt működni, ha utóbbi a néma jelbeszédjét el nem sajátítja. A vezető és ebje között tehát egy jelbeszéd alakuljon ki, mely kölcsönös. Az eb ezt a vezetőjével való együttlét és a kiképzés útján tanulja meg, a vezető pedig csak úgy, ha ebjét állandó szorgalommal megfigyeli. Tapasztaltam, hogy nem mindent jeleznek az ebek egyformán.

Míg a kiképzés alatt, kivált az engedelmisségi gyakorlatoknál, az ebtől szinte gépiességet kívánunk, addig a gyakorlati életben és egyes gyakorlatoknál a szakkiképzésben is, észbeli közreműködését is elvárjuk. Ez azonban nem más, mint hogy a feladatok megoldásánál a tanultakat és tapasztaltakat is felhasználja.

A vezényszavak egyöntetűsége egyrészt a tömeges kiképzés, másrészt az így könnyebben végrehajtható vezetőcsere miatt a kincstári ebeknél nélkülözhetetlen. Magános természetesen úgy képezi az ebjét, ahogyan akarja. Véleményem azonban, hogy vizsgákon és versenyeken az részesítendő előnyben, aki az általánosan és hivatalosan is elismert vezényszavakat használja.

A legelső két jel, mely a vezető és ebje között megrögződjék, a jót és rosszat megkülönböztető. Erre megfelel a hosszan kiejtett „jól van” és a röviden mondott „rossz”. A hanglejtés a két jelnél nagyon mérvadó. A vezető arckifejezése a hanglejtésnek megfelelő legyen. Dicsérő vagy megtorló, jóságos vagy szigorú. Sok eb kiolvassa a vezető tekintetéből, hogy játékra hajlandó-e, vagy komoly munkához viszi, hogy dicséretet vagy rovást várhat-e tőle. Ilyen eb úgyszólván a vezető hangulatát ismeri fel s ha az nyomott, akkor ugyanúgy hat ez ő rá is. Az ügyes vezető, ha ebjével foglalkozik, gondjait otthon felelti és hangulatára ügyel, mert tudja, hogy először saját magán kell uralkodnia s csak akkor uralkodhat ebje fölött. Nem ragadtatja el magát soha, fenyítéseit és segítségeit mindig ebjének természetéhez méri.

Az önzés minden élő lény egyik tulajdonsága, mert az önfentartási ösztönt szolgálja. Az önzés teljes kielégítését az eb a vezetőnél keresi, mert ő nyújt neki eledelt, hajlékot és védelmet. Ha az eb, kellő gondozás és bánásmód mellett, vezetőjénél ezekben részesül, akkor ragaszkodni is fog hozzá. A ragaszkodás tehát a kielégített önzésnek a folyománya. Erre és az ebben rejlő munkakedvre építjük gyakorlatozásunkat és az alkalmazandó segítségeinket.

A nyugodt, céltudatos vezetőnek feltétlenül engedelmeskedik az eb, a durva, goromba vezetőnek is, de utóbbi keze alatt elveszti munkakedvét, a kiképzés egyik alapkellékét. Ezért a vezető, ha ebje egy gyakorlatot nem végezne el azonnal, vagy nem úgy, ahogyan azt kívánta, először saját ténykedését latolgassa, nem hibázott-e a parancsadásban, vagy a gyakorlat beállításánál?

Sok érhető el példaadással is. Így az ugrásnál, támadásnál, a kúszásnál, a vízbemenésnél stb. igen mérvadó a vezetőnek magatartása. Példaképpen már idomított ebet is lehet használni. Utóbbi kivált az őrzésnél, a bátorság ébresztésénél, a háziállatok iránti közömbösségre szoktatásnál jól eredményez; fontos azonban, hogy a példa-eb a kívánt teljesítményben tényleg megbízható legyen.

Az ebet, ha engedelmességet mutat, vagy feladatát teljesítette, feltétlen és azonnal meg kell dicsérni. A dicséret kivált akkor helyénvaló, ha az eb egy feladatot még nem tud, de igyekszik azt végrehajtani. Más szavakkal mondva, nemcsak akkor dicsérendő az eb, ha a kívánt, de előtte ismeretlen feladatot végrehajtotta, hanem a végrehajtás közepette is, mihelyt igyekvőnek mutatkozik. Ez buzdítólag hat az ebre és megkedvelteti vele az adott gyakorlatot.

Dicséretet a kiejtett szavak hanglejtésével, arc kifejezésünkkel, fejbólintással, esetleg az eb megsimogatásával adunk. Fokozottabb dicséretszámba megy az, ha az ebnek arcorri részét úgy simogatjuk meg, hogy kezünkről szimatot vehet. Egy kedvenc falat nyújtása a dicséretnek még magasabb foka,

melynek legnagyobbja az, ha a már kiképzés alatt levő ebbel egy általa kedvvel végrehajtott gyakorlatot bekapcsolunk. Jutalomszámba megy a séta és a játék is. A sűrű dicséret és megjutalmazás az eb önbizalmát, munkakedvét és a vezető iránti bizalmát szilárdítja.

Egy jó, érzékeny ebnél már a dicséret elmarádása és a fejcsóválás megrovást jelent; erősebb ennél a röviden kiejtett „rossz”.

Egyes idomító utasítások szerint büntetésnek számít a pórázra kapcsolás, a lefektetés és helyben hagyás, a láncrakötés, mely utóbbit magasabb vagy alacsonyabb kikötéssel lehet súlyosbítani. Fontos ezen utasítások szerint, hogy ez esetben az eb úgy legyen kikötve, hogy se ülni, se feküdni, vagy csak feküdni tudjon. Véleményem szerint ezen büntetések csak akkor lesznek hatással, ha az eb köztük és elkövetett hibája, vagy csinje között a vonatkozást, az összefüggést felfogja. Büntetések ezenkívül még a nyakövön egy rántás és a már idomított kutyánál a kúszás, távol levő ebnél pedig a parittyalövés, ha ezt a vezető úgy adja le, hogy az eb észre is vegye, hogy az tőle jön. Én utóbbit sohse alkalmaztam, mert nem vagyok annyira ügyes, hogy az ebnek esetleg nemesebb testrészét ne sérteném meg. Az utolsó és legsúlyosabb büntető eszköz az ostor. Ha ütést érdemel az eb, akkor azt előző fenyegetés és ostorsuhogtatás nélkül alkalmazza a vezető. Az ütésnek nem szabad ütlegeléssé fajulnia, ami akkor fordul elő, ha a vezető önuralmát veszti. Az ütés mindig a combokra történjen.

A büntetést nem azért alkalmazza a vezető, hogy egy elkövetett tettet elégtételt szerezzen, hanem hogy ebje visszaemlékezve a tettet közvetlen követő rossz érzésre, hibájába vissza ne essen. Büntetni csak határozott engedellenségért szabad, nem pedig ügyetlenség vagy tudatlanság miatt. A büntetés nyomban a tett elkövetése után következzen. Ha az engedellenségre egy cselekmény következik, mely engedelmességre vall, akkor előzőért a büntetésnek el kell maradnia. A büntetéseket az eb természetéhez kell

szabni; másképpen büntetendő egy lágy, esetleg félénk eb, mint egy kemény, akaratos, vagy harapós természetű.

A nevelés és kiképzés által azt akarjuk elérni, hogy az eb saját akaratát akaratunk alá rendelje s így kiváló képességeivel szolgálatunkra legyen. Nevelni és kiképezni kényszer nélkül nem lehet. A vezető kötelessége azonban a gyakorolt kényszert enyhíteni, tűrhetővé tenni, jóindulatot eláruló testmozdulattal és hanglejtéssel kísérni, mi utóbbi a kényszerbüntetés-kénti hatását ellensúlyozza. A legjobb eredményt az a vezető éri el, aki az egyes gyakorlatokat úgy tudja összeállítani, hogy az azoknál alkalmazott eredeti benyomás egy jóérzés s lehetőleg nem egy kínérzés. Természetesen akad olyan eb is, amely csak kínérzésre reagál.

A nevelést és kiképzést egymástól szigorúan elválasztani nem lehet. Előző ugyan alapja a kiképzésnek, a fegyelmezés pedig az ebet akaratának alárendelésére tanítja, mindkettő azonban egymásba nyúlik és a további kiképzés alatt, valamint az eb gyakorlati alkalmazásakor is tovább folyik. A növendék-ebet játék közben igyekezzünk kiismerni, de játék közben ne idomítsunk. Ez alatt azonban nem értem azt, hogy egy az eb előtt még ismeretlen gyakorlat átvételénél ne játszva vezessük rá az ebet a kívánt teljesítményre.

A nevelés és kiképzés alatt felvett hibák és előnytelen tulajdonságok később nehezen javíthatók ki.

Egy gyakorlat végrehajtásának kierőszakolása csak akkor helyénvaló, ha a kutya azt ellenszegülésből nem akarja teljesíteni és a vezetésben, parancsadásban hiba nem történt. Jobb ilyenkor a gyakorlatot elővenni, hogy az eb ismét kézbe kerüljön, vagyis a nem menő gyakorlat következtében meglazult engedelmisségi érzés ismét megerősödjön. Ha a második gyakorlat sikerült, akkor az előző isméllendő.

Egy hibától eltekinteni ajánlatosabb, mint megszüntetésére egy parancsot adni, melynek nem telje-

sítése esetén az eb az engedetlenséget szokhatja meg. Ezt kivált a vezetőől távol és szabadon mozgó ebeknél kell szem előtt tartani. Előnyösebb ez esetben az ebet behívni és akkor, ha ismét kézben van, a hibát kiigazítani.

Kifárasztóan hat egy és ugyanazon gyakorlatnak állandó ismétlése. Tompítja az eb munkakedvét és unottá teszi előtte a gyakorlatot. Ez csak úgy kerülhető el, ha a gyakorlatokat változtatjuk és közben az ebnek szabad mozgást és játékot engedünk.

Hogy az eb a mellékkörülményeket figyelmen kívül hagyja, melyek alatt a terep mikéntiségét és a környezetet is értjük, a gyakorlatozást lehetőleg mindig más és más helyen tartjuk.

A vezető változtatása sok esetben jó hatással van.

Minden gyakorlatozást egy már jól menő gyakorlattal végezzünk be, hogy a megérdemelt dicsérettel az eb munkakedvét fenntartsuk. Közvetlen az etetések után ne gyakorlatozzunk.

A vezető az ebet kivezetés után bocsássa szabadon, hogy kifuthassa magát. Gyakorlatozás közben ne engedje meg a vezető, hogy az eb szükségét végezze. Ha ez előfordulna, először hajtassa végre a gyakorlatot és csak azután bocsássa az ebet szabadon.

A kiképzéshez szükséges felszerelési tárgyak a következők:

szájkosár, szájszíj, nyaköv, duplakarabélyos lánc, hasszíj, rövid vezeték, nyomozó vezeték, előhozófa, deszkafal, árok és más különböző akadály, síp, paritlya, szimatzacskó, úszóbábú és védőruha.

II. RÉSZ.

A nevelés.

Az eb helyes nevelése minden későbbi kiképzésnek alapját képezi. Főcélja az ebet kellő tulajdonságokkal felruházni, feltétlen engedelmességre szoktatni és megjelenését, viselkedését kívánt keretek közé préselni. Hogy az ebnek a nevelés alatt mi mindent kell elsajátítania, azt pontokba foglalni, vagy talán egy merev tervezettel megrögzíteni nem lehet, mert már a nevelés maga is az eb egyedi sajátosságától függ és ahhoz alkalmazkodik. A helyes, az adott egyedhez mért nevelés sok rossz és káros tulajdonságot elnyom, sok jó és kívánt tulajdonságot előhív és fejleszthet.

A növendék-eb nevelése csak akkor lesz eredményes, ha következetességgel, igazságos, jóindulatú szigorral és szeretettel történik. Durva bánásmóddal, gorombasággal, pláne ütlegeléssel nevelni nem lehet. Önuralom és türelem nélkülözhetetlen. Egy idevágó közmondás: „Aki nevelni akar, annak magának is neveltnek kell lennie“.

A nevelés már a fészekben levő ebnél kezdődik és egész életén át tart.

A vezető iránti ragaszkodásról, hűségéről, bizalomról és engedelmességről.

Nevelés külső behatás nélkül nem létezik. Ezért kellő következetesség és igazságosság mellett helyénvaló, ha a vezető a szükséges esetekben fenytést alkalmaz. Nagy előnyt jelent, ha a vezető oly ügyes, hogy ebjét lehetőleg fenytések nélkül neveli, inkább

A nevelés. — 12. oldal.

Ezek igazán szeretik egymást. — 13. oldal.

ügyszólván tapasztaltatja, hogy mit szabad és mit nem; ő az ebet érintő rossz érzésnek sohasem a közvetlen okozója. Pl. mi a szolgálati ebtől megkívánjuk, hogy más állatokat ne kergessen, azokat egyáltalán figyelembe se vegye, hanem közömbös legyen velük szemben. Így a ló után sem szabad szaladnia, mert ahhoz semmi köze és rugás által könnyen megsérülhet. A növendék-eb tehát nekirohan egy lónak, a vezető hívja, az eb azonban nem jön. A vezetőnek sikerült a csintalant elfogni és odavezelve őt, ahol a ló lábai után kapkodott és ahonnan nem akart visszatérni, megfenyíti. Feltéve, hogy minden a helyes pillanatban történt, az eb tehát — esetleg többszöri ismélődés után — megtanulta, hogy a lóhoz semmi köze és azt is, hogy hívásra vezetőjéhez vissza kell térnie — különben kikap. A vezető elérte, hogy ebje hívásra hozzá jöjjön, de ez a bejövést csak azért hajlja végre, mert a fenyítéstől fél. Ez esetben az engedelmisség a fenyítéstől való félelemre van alapozva, ami a játszi kedvvel telt tapasztalatlan fiatal ebnél feltétlenül a vezetője iránti ragaszkodás és bizalom rovására megy.

Ha ellenben a vezető hagyja, hogy ebje tapasztalat útján okuljon és a ló kocsisának int, hogy az ebet megkergesse, vagy valami módon neki fájdalmat okozzon és a rossz érzés pillanatában hívja be, visszatérése után pedig megsimogatja, akkor nem ő büntette az ebet. Más alkalomkor az eb nem félelemből tér majd vissza, hanem védelmet keresve vezetőjénél, tehát bizalomból.

Minden kísérlet egy ebet kiképezni anélkül, hogy ragaszkodását és bizalmát elnyertük volna, hiábavaló.

Az eb nemcsak kellemeset és kellemetlent különböztet meg és bánatot, örömet, szeretetet, hűséget, ragaszkodást, rokonszenvet, igazságos és igazságtalan bánásmódot is érez, sőt mindezekben fokozatokat is észlel és mutat. Ebből következik, hogy az eb egy belső életet él, mi mellett még kitűnő emlékezőtehetséggel is rendelkezik és ezek keretein belül következtetni is tud, agymunkát is végez.

Elvitathatatlan, hogy az eb sokkal jobban kiaknázható, ha a vezető nemcsak ragaszkodására és hűségére épít, hanem bizalmát is elnyeri. Utóbbival természetesen nő és szilárdul az engedelmesség is. Minden teljesítmény, az idomítottság is, szemfényvesztés marad, ha nem ezeken az érzelmeken épül fel.

Ragaszkodás és hűség nélkül nincsen bizalom az ebnél s enélkül az engedelmesség legfeljebb egy, a büntetés előli félelemben külsőleg nyilvánuló tetszetős jelenség, melynek reális alapja nincsen és nagyobb teljesítmény követelésénél — amikor a fenyegető kéz vagy szem, az ijesztő alak nem látszik — csődöt mond. A vezető igyekezzen tehát az eb engedelmisségét nemcsak fenytés útján elérni, hanem ügyesen beállított gyakorlatok keretén belül szűkségét tapasztaltatni. A beható eredményes idomításnak és a gyakorlati életben a megbízható működésnek ez az alapköve.

A vezető iránti ragaszkodás szeretetteljes bánásmóddal, rendszeres etetés és itatás, jó almozás és elhelyezés, ápolás és tisztántartás által csakhamar elérhető; növelik az ebnek természetadta hűségét.

Minden pillanat, minden cselekvés, amely az ebbel függ össze, alkalmat nyújt neki megfigyelni, hogy szeretetteljesen bánik-e vele a vezető vagy sem és joggal feltételezhetjük, hogy ezen érzelmeket ugyanolyan mérvben viszonzza is. Ha ezek csökkennek, akkor a bizalma is lazul, sokszor egy emberek előtt talán csekélynek tűnő, az ebre azonban nagy kihatással levő mulasztás következtében. Az elhanyagolt eb elhanyagolja vezetőjét és ahhoz csatlakozik, aki érdekkörét leköti, vagy kóbor ebbé válik.

Az eb bizalmát nagy mértékben fokozza az, ha tapasztalja, hogy vezetője őt megérti. Minthogy beszélni nem tud, így óhaját, fájdalmát, jó érzését, észleletét csak jellel, testmozdulattal, farktartással, fül- és szemjátékkal vagy hanggal igyekszik velünk megértetni. Csak a vezetőn múlik, hogy megérti-e vagy sem. Ezt a jelbeszédet nem lehet könyvből megtanulni, csakis a nevelendő ebnek állandó és

Már a növendék-ekben ébresztjük a későbbeni kiképzéshez szükséges hajlamokat.

Az eb mutatja, hogy fáj a lába,
14. és 15. oldal.

beható megfigyelése által szerzett tapasztalatok útján sajátítható el, mivel nem minden eb jelez egyformán. Ehhez a vezető részéről kedv, kitartás, érzés és az állat iránti szeretet szükséges. Ha például egy eb betegeskedik és a vezető azt látja, hogy fejével a hasa felé fordulva azt nézi, valószínűleg ott fájdalmat érez. Ha most a vezető azon a tájon gyengéden megsímogatja és sikeresen orvosolja, már is egy jellel több létesült közötté és az ebje között. Ezzel úgy vélem, hogy a bizalom is fokozódott, legalább is szilárdult.

Előfordul, hogy az eb sántít. A vezető azonnal megvizsgálja a lábát és az abba fúródott tövist kihúzza. Valószínű, hogy az eb legközelebb, ha a lába más okból fáj, bár nem sántít, mégis a vezetőjéhez siet és lábát felemelve mutatni fogja, hogy az fáj. Hiba volna a vezető részéről ebjének e közeledését azzal elintézni, hogy „pacsit adni tanult, azért emeli a lábát”, hanem feltétlenül meg kell vizsgálnia. A tapasztalt vezető, ha a lábon nem észlel semmit, az ebnek szemébe is fog nézni, amelyben a legtöbb esetben tükröződik, vajjon tényleg fájdalma van-e, vagy pedig csak játszani akar.

Ez az eljárás és minden életmozzanat felhasználása hasonló megfigyelésekre, ezeknek a fenti példákban vázolt mód szerinti értékesítése képezi az eb jeladásra való nevelését. Ezért szükséges, hogy az ebbel minél többet foglalkozzunk, mert csak úgy lesz sűrűn alkalmunk a kívánt jelbeszédet gyarapítani.

Fordítottja ennek, hogy az eb is értse meg vezetőjét, ami sokkal könnyebb, mert az ember beszéde és testalkata következtében több jellel értheti meg magát. Az eb pedig, az ember jóvoltára utalva, nagyobb alkalmazkodó képességű, megfigyelőképessége élesebb.

Ezen jelbeszédnek kialakulását célozzák nagyban a kiképzésnek összes fázisai, amelyeket egy név alatt — hibásan — idomításnak nevezünk. Nem idomítja például a vezető az ebet a nyomozásra, hanem ebbeli természetadta tehetségét fejleszti, képezi és

emellett arra is tanítja, hogy milyen jelre, mely szimatú nyomot kövessen. Ezzel szemben az idomító például arra idomítja az ebet, hogy a két első lábán járjon, vagyis olyas valamire, aminek természetadta tehetség nem képezi az alapját. A kettő között tehát lényeges a különbség: előbbi a nemesebb, utóbbi a cirkusz-munka.

Az etetés és gondozás az életfentartáshoz, az élethez, mint a természetadta legnagyobb kincshez, szükséges. Természetes tehát, hogy az eb ahhoz fog ragaszkodni és lesz hűséges, aki neki ezeket nyújtja.

A bátorságról.

Ennek a tulajdonságnak nevelése már akkor kezdődik, amikor a kölyök fészket saját lábán elhagyja. Ha az eb úgy van nevelve, hogy addig a korig, amíg önönmaga is védekezni tud, külső bántalmak nem érik, akkor a félelem ismeretlen fogalom marad előtte. Legfeljebb öröklött tulajdonságai között lappang. Abban a korban, amikor védekezni már tud, alkalmat kell neki adni, hogy védekező tehetségének tudatára ébredjen. Ügyelni kell azonban arra, hogy védekezése közepette sohase maradjon a vesztes. Azt tapasztaltam a kennelben történt tenyésztésnél, hogy a növendék-ebek közül, egy pár héttel az elválasztás után, azok váltak ki, mint félénkek, sőt gyávák, amelyek a tömegben tartva a többitől állandóan bántalmaztattak. Egyes esetekben az ápolónak türelmetlen bánásmódja is okozta ezen káros tulajdonságot. Ezek az ebek, később ki is kerülvén, nehezen változtak meg.

Ha az eb idegennel való találkozáskor félénkséget mutat, akkor az felkérendő, hogy kitérjen, vagy pedig ellenkező irányban elfusson.

A kődobáshoz és botsuhogáshoz is szoktassuk az ebet. Fontos azonban, hogy ebben a korban a kő mellette guruljon el, a bot pedig idegen kézről sohase érje.

A bátorság abban is nyilvánul, hogy az eb a fénytől, a hangtól és más előtte ismeretlen jelenségektől nem fél, hanem érdeklődést, esetleg támadó szándékot mutat. Ez szoktatás által elérhető. A szoktatásnak az eb kölyökkorában kell kezdődnie. A fiatal eb nem méri fel, hogy a hirtelen fény, vagy a lövés veszélyt is vonhat maga után. Idegeit ugyan ingerli, de nem hat rájuk nyomasztólag, mint egy idősebb ebnél. Természetes, hogy a fegyvert nem közvetlen a füle mellett sütjük el, hanem nagyobb távolságra és mindig olyankor, amikor az eb valamivel, ami neki kedves és figyelmét elvonja, el van foglalva. Legjobb, ha a vezető az ebbel foglalkozik, míg valaki más nagyobb távolságban először elrejtve, később láthatóan adja le a lövést. Idősebb növendék-ebek, amelyek már meneteléseken is résztvehetnek, a lőtérre és gyakorlóterre kísérik a csapatot: a fegyverfogásoknál lehetőleg mindig jelen legyenek. A fényhez esti séták alkalmával esetleg egy villanylámpa segítségével szoktatható az eb. A hirtelen éles fénytől azért fél az állat, mert vakítja; a szoktatás tehát nem kezdhető azzal, hogy mindjárt első ízben szembevilágítjuk.

A bátorság fejlesztéséhez alkalmas az éjjeli szabad séta is, járt és járatlan területen.

Megnyilvánul ezen tulajdonság még abban is, hogy az eb járműveknek, vonatoknak, villamosoknak stb. ugyan kitér, de nem lapul ezek láttára az utca oldalához és nem futamodik meg. Ez szoktatással szintén elérhető.

Ügyelni kell arra, hogy oly esetekben, amikor az eb félénkséget mutat, külső fájdalom ne érje.

Nem hiba, ha a kölyök-ekben a bátorságot a vakmerőségig neveljük. Ügyelnie kell a vezetőnek azonban arra, hogy ez a vakmerőség ne ártatlan emberek okatlan megtámadásában nyilvánuljon. Ha ezt a vezető elnézi, akkor az eb könnyen válhat harapóssá.

Miután az eb rendszerint akkor bátor, ha védekező tehetségének tudatában van, így a következő-

képpen is ébreszthetjük ezt: Az ebet megköli a vezető és mellette marad. Egy idegen ekkor megtámadja. Az eb, miután látja, hogy menekülni nem tud, valószínűleg védekezni fog: abban a pillanatban, amikor az eb szorított helyzetében támadási szándékot mutat, az idegen — ijedtséget és félelmet színelve — szaladjon el. Egyes ebeknél előnyösebb lesz, ha a vezető nem marad mellettük, hanem távolabb áll fel.

A kiképzés szempontjából a bátorság egy igen fontos tulajdonság s ezért már a nevelés alatt fejlesszük azt.

Az éberségről.

Az eb éberségét vad őseitől örökölte. A be-szelidítés által egyes egyedeknél ez a tulajdonság a megváltoztatott életviszonyok folytán tompult. Helyes nevelés által azonban eredeti fokára emelhető.

A vadvutya feltétlen éberséggel kellett hogy rendelkezzen, különben nagyobb ragadozók által megtámadva és üldözve, önvédelmében hallását és szaglását nem értékesíthette volna.

Az éberségnek kívánt foka az, hogy az eb — pihenés közben is — oly neszt vagy szimatot észlel, amelyet vezetője nem vesz észre. Észleletét figyelmeltetve vezetőjét, hogy környezetükben mozgás történt, idegen tartózkodik, az eb szerint veszély közeledik. Vannak ebek, amelyekben ezen tulajdonság csak lappang; ennek oka az ember, aki ebjét, vagy annak elődjait szobában párnák között tartotta és ezáltal éberségüket tompította.

Ha a vezető ebjének ezen tulajdonság fejlesztésére alkalmat ad, akkor erre az az eb is szert tesz, amelynél hibás tartás, talán tenyésztés is ezt visszafejlesztette. Alkalmat többféleképpen adhat a vezető, csak ügyeljen arra, hogy a jövődöbeli szolgálati ebnek érdeklődését csak emberek kössék le. A vezető például járatlan területen, legalkalmasabb erdőben, egy helyen letelepedik s ebjét maga mellé fekteti le.

Kis idő múlva egy idegen bújva közeledik felénk. Az eb valószínűleg előbb vagy utóbb észre fogja venni a közeledőt és jelezni fogja. Erre a közeledő a vezetőnek egy jelére támad, majd a gyengébbet színlelve, elfut. Félénk ebeknél ajánlatos a támadást elhagyni. Ez esetben a közeledő a vezetőnek jelére a megijedtet játszva megszökjön. Az eb feltétlenül az eltűnő alak után fog figyelni s ha azt már nem látja, más irányban is szemfüles lesz. A gyakorlat mindig más és más helyen, így a ház udvarán és a lakásban is beállítandó.

Az éberségre az ebnek különféle szakokban van szüksége s ezért fontos, hogy a vezető ezen tulajdonság fejlesztésére már a nevelés alatt különös gondot fordítson.

Idegenek iránti közömbösségről.

Az eb közömbös idegenekkel szemben, ha mást, mint gazdáját, nem ismer, máshoz nem megy, nem csatlakozik, mástól élelmet nem fogad el. Idegen, aki hozzá nem nyúl, gazdáját nem bántja, ő rá befolyást egyáltalán nem gyakorol, viszont ok nélkül, parancs nélkül nem is támadja meg, azonban figyelemmel kíséri.

Nem a szelídség netovábbja értendő ez alatt, hanem csakis az oktalan támadási kedv elnyomása egyrészt, és másrészt, hogy az eb ne fusson mindenkihez, ne símogattassa meg magát mindenkivel és ne legyen mindenkihez bizalmas. Úgy a harapós, mint a bizalmaskodó eb, szolgálati ebnek kevésbbé felel meg.

A jól nevelt ebnek legfeljebb önvédelemből, vagy a vezető védelmében és ennek parancsára, de különben sohasem szabad támadnia. Ha valaki hozzányúl vagy megüti, akkor védekezhet. Becézést idegen részéről ne tűrjön: az ilyet morgással, fogvicsorgatással, támadást jelző bizalmatlan pillantásokkal utasítson vissza.

Vannak egyes ebek, amelyeknél ez a tulajdonság velük születik. Azoknál, amelyek ezzel nem rendelkeznek, a vezető, természetükhöz mért gyakorlatok beállításával tapasztaltatja, hogy az ilyen viselkedésük részükre előnyt jelent. Támadó természetű ebet a vezető akkor, amikor támadni akar, nyomban leint; a leintést ismétlődés esetén fokozza. Nem vezeti azonban az ebet az idegenhez, nem nyújt neki az idegennel egy falatot, mert ezzel bizalmaskodóvá nevelné. Bizalmaskodó ebnél a vezető felkéri az idegent, hogy a hozzáfutott ebnek egyszeri rövid símogatás után alaposan a fülébe, a farkába, vagy a bőrébe csípjén. Ezen fájdalomkózosnak oly határozottnak kell lennie, hogy az eb védekezésre készüljön, vagy legalább is az eddig mindig kedveskedőt otthagyja. Hiba lenne, ha az idegen az ebet megverné, mert nem azt akarjuk, hogy féljen, idegen elől meneküljön, hanem hogy hozzá ne menjen. Míg tudniillik a csípés, vagy hasonló módon ejtett fájdalom az ebet csak óvatosságra inti, addig a felémelt kar, a lesújtó bot félelmet olt belé.

Amennyiben az eb ételt idegen kézből is elfogadna, akkor az idegen abban a pillanatban, amikor az eb a falat felé nyúl, kellemetlenül hasson az ebre. Ez egy ütéssel a szájrészre elérhető. Egyes esetekben célirányos a falatnak kellemetlen íze. Tapasztaltam, hogy az ebnek a savanyú kellemetlenebb, mint a keserű. Szagosítása a falatnak is eredményhez vezethet; az emberi orrnak kellemes illatoktól és a szesztől irtózik az eb. Az idegen a falatot csak nyujtsa, de sohasem adja oda. Nagy előny, ha az eb már eleve úgy van szoktatva, hogy csak az etetőedényből eszik; kézből még a vezető sem eteti. Fontos, hogy az eb rendszeresen táplált és éhes ne legyen, különben ezen eljárás a növendék-ebnél kínzás. Szinte fölöslegesnek tartom megjegyezni, hogy az etetést csak a vezető, legfeljebb állandó helyettese végzi, ha ő nincsen jelen.

Fontos, hogy a gyakorlatoknál mindig más és más legyen az idegen.

Háziállatok irénti közömbösség. — 21. oldal.

Háziállatok iránti közömbösségről.

Majdnem minden ebben él a hajlam arra, hogy más állatot hajtson, kergessen, esetleg elfogjon. Ezen káros tulajdonság gátló hatása már a kiképzés fáradságos munkáját súlyosbítja, a gyakorlati életben pedig egyáltalán kérdésessé teszi az eb megbízható alkalmazhatóságát. Nem lehet például megbízható jelentő-eb az, amely más állatokkal szemben nem közömbös, mert lehetséges, hogy éppen szolgálata közben találkozik egy birkanyájjal s ha azt nem is kísérel meg azonnal hajtani, figyelme tulajdonképpeni feladatától mégis elterelődik. Elvesztette, újból kell megkeresnie a nyomot, rosszat vesz fel, későn vagy egyáltalán nem fut be.

Ezen közömbösség csak úgy érhető el, ha az ebnek alkalma nyílik más állatokat is megszokni. Ha nem is állandóan, de gyakran legyen közöttük. Jónak tartom, ha a vezető az ebet egy nagyobb séta után, vagyis kifárasztva vezeti a majorság közé, a gazdasági udvarba stb.

Ha az eb már kölyökkorától fogva gyakran volt háziállatok között, akkor a vezető csekély fáradtsággal közömbösítheti azok iránt. Mindjárt az első alkalomkor felügyelet alatt marad az eb. Abban a pillanatban, amikor az eben észreveszi a vezető, hogy hajszára készül, erélyesen és azonnal leinti. Az eb természetétől fog függni, hogy az állatok között lévén, a vezető foglalkozni fog-e vele, vagy csak magára hagyja-e? Véleményem, hogy annál az ebnél, amelyben a hajszára való hajlam erősen megnyilvánul, a foglalkoztatás lesz ajánlatos, mert ennek közepette figyelmét nemcsak a körülötte mozgó állatok vonják majd magukra, hanem azok között és a vezető között fog megoszlan. Az állatok melléköörülményt fognak alkotni, melyhez az eb ugyanúgy, mint máshoz, idővel hozzászokik.

Miután több esetben az eb közömbös marad, akkor a vezető egyedül hagyja az állatok között és úgy helyezkedik el, hogy ebjének viselkedését pon-

tosan megfigyelhesse. Vannak olyan ravasz ebek, amelyek látva azt, hogy vezetőjük nem ügyel rájuk, kedvtelésüknek szabad folyást engednek. Ezért a vezetőnek ügyelnie kell arra, hogy ebje közellétét észre ne vegye. Mihelyt az eb valamely állatot meg akar támadni, a vezető azonnal előkerül és az ebet alaposan megfenyíti. Fontos, hogy a vezető a lehető leggyorsabban teremjen a gonosztevő mellé, ennek sohase sikerüljön egy csirkét elkapni, vagy egy nyulat megfojtani és hogy a büntetés sokkal szigorúbb legyen, mintha a vezető jelenlétében követte volna el a hibát.

Sok eb idővel és korrál közömbössé válik, anélkül, hogy a vezető ezt figyelembe vette volna. Nagy könnyebbség azonban, ha az eb már úgy nevelve kerül kiképzés alá. Sajnos, sok felnőtt egyed van, amelyek más állatok iránt nem közömbösek. Ezek keserves kényszereszközök alkalmazásával tanulják ezt meg és akkor sem megbízhatók.

Vad iránti közömbösségről.

Ez alatt nem azt a vadlisztaságot értjük, mint a vizslánál. A vizslának a nyulat állnia kell, csak hajszoľnia nem szabad; a szolgálati ebnek még állnia sem szabad a vadat.

Minden ebben él a vadászösztön, mint vad őseitől öröklött tulajdonság. Kinevelése csak úgy lehetséges, hogy a vezető ebjét ismételten vaddús területre vezeti, ott foglalkozik vele és alkalmat ad neki, hogy vadat lásson. Engedelmes ebeknél egy egyszerű leintés is elegendő lesz. Azon ebeknél, amelyek dacára a behívásnak, a vadat tovább hajtják, egy 50 m.-es póráz alkalmazandó. Amikor az eb a vad után iramodik, leinti a vezető. Ha ez nem elegendő, akkor futni hagyja az ebet, amíg a póráz hossza ér. Most ismételten behívja és a pórázról erősen megrántja. Ha bukfcencet hány az eb, az sem baj, de megtanulja azt, hogy a vezető nagyobb távolságra is kellemetlen tud lenni, ha nem engedelmeskedik.

Egy másik módszert egy hazánkbeli igen közismert, neves vizslakiképzőtől hallottam. A vezető a terepben egy bokor mögé egy embert rejt, aki egy jó ostorral van felszerelve. A bokorhoz egy madzaggal egy eleven nyúl van kötve. A vezető ebjével, mintha mi sem lenne, arra sétál, úgy hogy az eb a nyulat észrevegye. Mihelyt az eb a nyúlnak futva, hozzáért, akkor a bokormögötti segítőszemély előugrik és az ostorral az ebet ott és úgy, ahogy éri, alaposan ütni kezdi. Véleményem szerint ez igen jó módszer, de a szolgálati ebeknél csak növendékkorukban lesz alkalmazható.

Sohase szabad a jövőbeli szolgálati ebet vadászatokon alkalmazni, vele vadat előhozatni, sőt ha a vezető észleli, hogy ebje egy vad nyomát vette fel, akkor intse le. Aki ezt be nem tartja, az az ügy és ebjének fajtája ellen vét.

A tájékozóképességről.

Minden szolgálati eb ezen tulajdonságnak nagy hasznát veheti. Kivált azok, amelyek alkalmazásuk közepette vezetőjüktől távol, mintegy önállóan teljesítik szolgálatukat. Így például a jelentő-eb is. Ez az első utat a vezető nyomán, vagy az ellenvezetővel együtt teszi meg, kik természetes akadályok végett körútra kényszerülhetnek. Az eb visszatértében azonban az akadályokat veszi s így rövidebb úton jóval rövidebb időn belül éri el az összekötővonal másik végét.

Ennek a tulajdonságnak kifejlesztésére a vezető közvetlen behatást nem gyakorolhat. Valószínű, hogy a tájékozóképesség egy új rejtett érzéki tulajdonság.

Ezen tulajdonság fejlesztése a következőképpen történhet: Az ebet egy idegen a vezetőtől elvezeti, majd elereszti, hogy vezetőjéhez visszatérjen. Első ízben 4—500 m. távolságra viszi az ebet. Később nemcsak egyenes irányban vezeti el az ebet, hanem a vezető álláspontját megkerüli, úgy hogy a vezető

mögé kerüljön és onnan engedi vissza az ebet. A gyakorlat ismétlődik a távolság és terep, valamint a napszak változtatásával, ami oly mértékben történik, amilyenben az eb tehetsége, esetleg haladása megengedi.

A nyugodtság és élénkségről.

Mindkét tulajdonság az egyed idegrendszerének berendezésétől és működésétől függ.

Nyugodt természetű az eb, ha idegei külső benyomásokra lassabban, nehezebben, élénk természetű, ha gyorsabban és könnyebben működnek. Ez külsőleg az eb magatartásán észlelhető. Véglet a két ellentétben a tunyaság és az idegesség.

A tunya természetű eb idegzete bármilyen behatásra nem működik a szükséges mértékben. Az ideges természetű ebnél az idegrendszer mindenféle benyomásra hatványozva reagál, ami az idegeket korán kimeríti. A tunya eb legfeljebb vontatásra használható, míg az ideges eb egyik szolgálati ágban sem fog megfelelni.

Ha ezen tulajdonságok szervi hibából erednek, akkor rajtuk nem lehet változtatni. Ha azonban csak az unalom, vagy túlságos gyakori foglalkozás következményei, akkor kinevelésük az eb életviszonyainak, mint tartási hely, foglalkoztatás változtatása és vezető-csere által érhető el.

Szolgálati ebnek általában a közepes természetű felel meg.

Amint az éberség és bátorság a gyorsasággal és élénkséggel vannak bizonyos összefüggésben, ugyanúgy áll kapcsolatban a higgadság, mondhatnám határozott cselekvés, munkabírás és komolyság stb. a nyugodtsággal.

Megállapítása annak, hogy élénk vagy nyugodt természetű ebre van-e szükség, a kiképzendő szaktól függ.

A vezetőnek igyekeznie kell az ebet úgy nevelni, hogy az a kívánt teljesítményekhez viszonyítva élén-

A tunya eb. — 24. oldal.

ken vagy nyugodtan viselkedjék. Így például játék közben az élénkség éppen úgy helyénvaló, mint az utcán, vagy emberek között a nyugalom és komoly viselkedés. Erre a növendék-ebet szoktatni kell.

A tanulékonyaságról.

Az ebnek tanulékonyasága alatt azt értjük, hogy az ember által kívánt teljesítményeket és az azoknak kivitelére adott jeleket gyorsan és könnyen fogja fel, valamint képes azokat tartósan agyában rögzíteni. A tanulékonyaság és könnyű felfogás — éppen úgy, mint az embernél, egyéni — az ebnél egyedi.

Az az eb, amely lomha, amelyre külső események és befolyások csak nehezen hatnak, nem lesz olyan tanulékony, mint az az eb, amely környezetének változásait azonnal észleli, irántuk érdeklődést fejt ki és azokat a maga módja szerint kellően értékeli. Az utóbbi eb nagyobb életkedvvel telt, vezetőjét fokozottabban, nagyobb érdeklődéssel fogja megfigyelni, mint a tunya természetű. Ennélfogva a vezető által adott jeleket és vezényszavakat hamarabb fogja fel és teljesítésükben fürge és gyors lesz.

A tanulékonyaságra a vezető — ha az ebnek észbeli és testi épsége megfelelő — csak annyiban folyhat be, hogy oly esetben, ha az eb sűrű foglalkoztatást igényelne, tényleg gyakran is foglalkozik vele. Azt az ebet pedig, amelyen a foglalkoztatás következtében fáradtságot érzél, megóvja a túleröltetéstől. Ellenesetben a tanulékonyaság csökkenhet.

A beteg eb sohasem lehet olyan tanulékony, mint az egészséges szervezetű, mert ennek értelmi köre nagyrészt bajára, esetleges fájdalmára terjed ki. Ha a vezető ebjén a tanulékonyaságnak csökkenését észlelné, akkor egészségét is figyelje meg. Amennyiben betegségét nem tudná megállapítani, úgy orvossal vizsgálta meg. Hasonlatosan érvényes itt is az a közmondás, mely szerint ép testben ép lélek lakik.

A találékonyságról.

Találékonyságra az eb úgy tesz szert, ha sokféle helyzetbe állítva, az azokból való kijutást tapasztalatok útján sajátítja el. Fontos, hogy a vezető ebjének leleményességét ismerje, mert az sok esetben a kiképzésnél szerepet játszik és azután a szolgálat javára kiaknázható. Pl. a vezető ebjét egy teljesen idegen helyen egy házba zárja, ő pedig a ház előtt levő kert ajtaján kimenne, az ajtót nyitva hagyja és a kerítés mellett úgy áll fel, hogy a házból kilépő ebbel éppen szembekerüljön. Az ebet a házból kieresztik s amint az ajtón kijön, a vezetőt a kerítésen kívül látva, valószínűleg nyílegyenesen feléje fog futni. A kerítés azonban magas lévén, átugorni nem tudja. Először tehát farkcsóválással és szűküléssel kér majd segítséget a vezetőtől, hogy hozzá juthasson. Látva azonban, hogy az nem mozdul s hogy saját magára van hagyatva, — a találékonny ebnél az agy fog működésbe lépni — rövidesen az ajtó felé fog futni.

Egy másik példa: Feltéve, hogy az eb a víztől fél s egy jelentéssel lett elindítva, útban azonban, hogy céljához érjen, egy szélesebb patakot vagy folyót kellene átúsznia. A vízhez érve meghökken, de ha leleményes, akkor a 100—150 lépéssel oldalt levő hidat észreveszi és kevés idővesztéssel ezen át rendeltetési helyére fog érkezni. Ha ez az eb nem eléggé leleményes, akkor valószínűleg a parton föl és alá fog futkosni, lehetőleg ellenkező irányban a híddal. Ezt vagy egyáltalán nem veszi észre, vagy ha meglátja, nem ébred annak tudatára, hogy azon átmehet; feladatát nem teljesítve, kiinduló helyére tér vissza.

A találékonyság éppen úgy, mint a tájékozóképesség, azoknál az ebeknél játszik nagy szerepet, amelyek nemcsak a vezető közvetlen közelében, hanem attól távol, önállóan teljesítik feladatukat.

Az engedelmességről.

Engedelmes az eb, ha saját akaratát a vezető alá rendeli.

Míg az embernél feltétlen meggyőződésből eredő engedelmességről lehet szó, addig az ebnél engedelmességet ebben az értelemben nem érhetünk el.

Az ember észbeli tehetségeinél és erkölcsi fel fogásánál fogva oly esetekben is alárendeli akaratát egy magasabb cél, egy eszme érdekében, ha tudja, hogy élete veszélyben forog. Az eb azonban eszmét és erkölcsöt nem ismer, hanem kielégültségének legmagasabb fokát keresi mindenben. Vagyis engedelmes, ha ez neki kellemeset és jó érzést eredményez. A helyesen kezelt és nevelt eb ezen kielégültségét már a vezetőjének dicséretében is megtalálja.

Az engedelmességgel szoros összefüggésben van a megbízhatóság is. Az ebet oda kell nevelni, hogy ne csak a nyújtott falatot tekintse dicséretnek, hanem vezetőjének simogatásával is beérje.

Testi tulajdonságokról.

Az eb alkalmazhatósága nagyrésztben testi ügyeségeitől függ. Ellenállóképessége és munkabírása nagy legyen, hogy az időjárás, éghajlat és talaj viszontagságaival dacolhasson, valamint fáradalmakat, hőséget, hideget, szomjúságot és egyéb nélkülözéseket elviselhessen anélkül, hogy teljesítőképesége csökkenne.

A szobában tartott, elkényeztetett állat ezen követelményeknek nem fog megfelelni. A jövődöbeli szolgálati ebet tehát már kölyökkorában edzeni kell. Az edzés abban áll, hogy a vezető ebjét az idő viszontagságai elől bár védi, de nem félti. Télen ne állandóan fűtött szobában tartsa, nyáron viszont a nagy meleg elől ne helyezze el egy hűvös pincében. Nem árt az ebnek, ha megázik, vagy a hóban hempereg, hogy azonban ne hüljön meg, fekvőhelyét huzatmentesen kell elhelyezni. Jó, ha a vezető lecsutakolja.

Különösen a növendék-ebnél fontos, hogy sokat mozoghasson, futkosson és ugráljon különféle alakzatú terepen. Ez fejleszti az izomzatot, a tüdőt, fűrgévé és szívóssá teszi az ebet. Társa 6 hónapos kortól kezdve ne legyen más, csak a vezető és ennek helyettese. A vezető igyekezzen a délutáni gyakorlatok közepette az ebet napról-napra jobban kifárasztani; ezt elérte akkor, ha az eb hazatérőben nyugodtan megy mellette és észrevehető, hogy a játékot megelelte.

Az ellenállóképesség az edzettségen kívül még más testi tulajdonságoktól is függ, amelyeket más helyen tárgyalok részletesen. Legfontosabb egy arányosan épült test, mely arányosan fejlett és jó szögelesű végtagokon minden jármódban kiegyensúlyozottan mozog. Ellentállóképes szőrzet, jó tüdő, mély mellkas és nem nehéz csontozat kívánatos.

Teljesen hibátlan ebet éppen úgy, mint lovat, nem igen találunk. Az egyed előnyös és hátrányos testi tulajdonságait alkalmazásánál szintén tekintetbe kell vennünk. Kellő táplálás és rendszeres foglalkoztatás sok testi fogyatékoságot kiküszöbölhet, legalább is csökkenthet.

A tisztaságról és rendről.

Szobatisztaságra az eb nagyon könnyen megtanítható, mert természeténél fogva egy a tisztaságot kedvelő állat. Minden ebnél, ha nem beteg, előre észlelhető, hogy mire készül. Ha ekkor idejében a vezető kiviszi a szabadba, ott megvárja, míg dolgát elvégezte, akkor többszöri ismétlés után az eb magától is kikérezkedik. Erőszak célt téveszt, mert ha a vezető az ebet tettének elkövetése után megveri, azt képzelheti az eb, hogy neki szükségletét elvégezni nem szabad s ha a következő alkalommal a vezető észreveszi, hogy mire készül és a szabadba vezeti, türelme fogylán ismét be fogja vinni és az eb — miután a természet ereje a visszatartás iparkodásán győze-

delmeskedni fog — kínjában és félelmében az ágy alá fog bújni és dolgát ott fogja elvégezni.

Ha az eb egy külön elkerített helyen lesz tartva, mely kifutóval van ellátva, akkor magától is a kifutónak azon sarkát választja szemétdombjaul, amely fekvőhelyétől legmesszebb esik.

Ne tűrje a vezető, hogy az eb a lakásban, pamlagon, ágyon, sőt szőnyegen heverjen. Az ebnek egy kijelölt helye legyen, amelyen pihenő-idejét tölti.

Ha az eb a lakásban lesz etetve, akkor az ételbe csontot ne adagoljon a vezető, mert ezeket az eb csak fekve, az etetőedényből kivéve tudja csak elfogyasztani. Csontokat mindig a szabadban adjon a vezető. Mindamellelt követelni kell azonban, hogy az eb mindaddig az etetőedény mellett maradjon, míg ételét megette. Ha az eb az etetőedénytől elmegy, az evést abba hagyja, akkor az etetőedényt el kell venni.

Növendék-ebnek szokása, hogy minden elképzelhető tárgyat rágicsáljon s ezzel kárt okoz. Emiatt az ebet leintjük, esetleg azokat a tárgyakat, melyeket szívesen rág, kellemetlen ízű vagy szagú folyadékkal kenjük be. Ne mulasszuk el azonban az ebnek megszokott fekhelyére, rágási célokra, egy puha fadarabot tenni.

A legtöbb eb, mely szobában nevelkedett, az étkezési időben a terített asztal mellett settenkedik: ezt egy jól nevelt ebnek nem szabad tennie. A vezető először ebjét etesse, lakassa jól, azután utasítsa helyére s csak úgy üljön az asztalhoz. Sohase tűrje, hogy más az asztal mellől ebjének valamit nyújtson és saját maga is tartsa be ezen szabályt.

A konyhában az ebnek semmi keresni valója nincs s hogy oda be ne lépjen, azt többszöri kikergetéssel, mindjárt elsőízbeni lelocsolásával könnyen el lehet érní.

Alkalom szüli a tolvajt s ezért az éléskamra sohse álljon nyitva, ha pedig a szobában terített asztal van, akkor az eb ott ne tartózkodjon egyedül.

Minden eb, ha vezetője a házból kilép, örömmel tart vele s ebbeli örömében már ajtónyitáskor, sokszor a vezetőnek a lába között, iparkodik a szabadba. Kiérve, felindultságában könnyen kapható arra, hogy a ház előtt járó-keelőket, vagy idegen kutyákat megugasson, megtámadjon. Ezen rossz tulajdonságról csak úgy szoktatható le, hogy a vezető az ebet az ajtó mellett először lefekteti, azután az ajtót kinyitja és kilépve, kívülről magához szólítja. Ez az eljárás a növendék-ebet türelemre tanítja, valamint arra is, hogy első a vezető, azután jön ő.

Kertekben az ebnek a kijelölt utakon kell járnia, erre megszólítással könnyen szoktatható.

Az *utcán* ne tűrje a vezető, hogy az eb szükségletét a járdán végezze, ily próbálkozásnál, ha szabadon van, kergesse, ha pórázon van, vezesse az úttestre. Ne tűrje a vezető, hogy az eb pórásra kötve, szükségletét végezze. A még nem eléggé fegyelmezett eb kivételt képez, mert ez póráz nélkül egyáltalán ne is kerüljön az utcára.

A szabadon levő eb az utcán szorosan a vezető mellett haladjon.

III. RÉSZ.

A fegyelmi gyakorlatok.

Miután a vezető ebjét magához nevelte, hajlamait ébresztette, esetleges káros tulajdonságait elaltatta és mindezt szeretettel, jósággal, gyengédséggel végezte, akkor — de csakis akkor — elérkezett az ideje, hogy ebjét, az ebtől megkövetelhető feltétlen engedelmességre szoktassa. Azt mondom, hogy szoktassa, távol áll azonban tőlem azt állítani, hogy erre csak a legenyhébb módszerek lesznek alkalmasak. Ez teljesen az egyed természetétől függ. Keményebb, szórakozottabb eb szigorúbb, határozottabb, hogy úgy mondjam, drasztikusabb bánásmódot fog igényelni, míg a lágyabb természetűvel enyhébben fog a vezető foglalkozni.

A fegyelmi gyakorlatok tehát az eb akaratának feltétlen alárendelését célozzák, másképpen talán akarat-gimnasztikának nevezhetnők. Céljukat azáltal érik el, hogy az ebtől parancsra oly cselekményeket követelnek, amelyek az ő részére kényszert jelentenek; a kiképzésnek tehát komolyabb fázisát alkotják. Komolyabb munkát csak komolyabb ebtől követelhetünk s így természetes, hogy az ebnek idősebbnek is kell lennie. Egy pontos kort meghatározni oktalan dolog lenne, mert a kellő érettséget az ebek nem egyforma korban érik el. Véleményem szerint 8—10 hónapos korban a tekintetbe jövő fajták egyedei már alkalmasak a komolyabb foglalkoztatásra. Amilyen fontos, hogy korán ne kezdje a vezető a fegyelmi gyakorlatokat, ugyanolyan káros lehet azoknak késői betanítása. A korán rövidebbre fogott gyepők a fiatal eb életkedvét s ezzel munkakedvét is csökkenthetik; az ilyen ebek kevésbé önállóaknak mutat-

koznak és korán merülnek ki. A későn fegyelmezett eb legtöbbnyire csak látszólagosan engedelmes, azaz míg vezetőjének hatalmát érzi; önálló működésében, a vezetőtől távol, nem lesz megbízható.

A fegyelmi gyakorlatok fenti céljukon kívül a további kiképzéshez alapfogalmakat is nyújtanak az ebnek és a gyakorlati alkalmazásban is szerepet játszanak. Betanításuknál a csel és a kényszer játszanak közre. A kényszer azonban célt téveszt, ha túrhetelenné válik és elijeszti az ebet a gyakorlattól. Fontos, hogy a vezető a gyakorlatok végrehajtásában az ebtől a legmesszebbmenő szabatoságot követelje.

Fentiekén kívül a fegyelmi gyakorlatoknak test-edző, izom- és ügyességfejlesztő hatásuk is van.

Tekintettel az általuk kifejtett kényszerre és fárasztó izommunkára, különösen az ismétlésüknél legyen óvatos és mérsékletes a vezető.

Az alább leírt módszerek legnagyobbbrészt nem saját találmányaim. Ezeket alkalmaztam azonban és általuk érték el a vezetők átlagban legtöbbször a kívánt eredményt.

1. A vezetőken való követés.

Az ebnek lazán tartott pórázon nyugodtan kell a vezető mellett haladnia, annak fordulatait, ütemváltoztatásait követni, anélkül, hogy elmaradozna.

Ezen gyakorlat vizsgaszerű végrehajtását a következőképpen kívánom:

A vezető vigyázz-állásban áll. A vezeték a derék-szijra van csúsztatva, polgári egyéneknél a mellszíz csípőkarikájába van kapcsolva. Vezényszóra a vezető az adott irányban elindul, fordulatokat és menet-ütemváltozásokat szabályszerűen végez. Hátra-arc jobbra végzendő. Állóhelyzetben balra-fordulatnál egy lépést balra előre az eb elé lép, ugyanúgy, mint „kettősrendék balra át”-nál. A vezetőket kézbe venni és megfeszíteni, vagy az ebhez szólni nem szabad.

A vezetéken való követés. — 32. oldal.

A szabadon követés. — 35. oldal.

Az eb, amint a vezető elindul, úgy követi, hogy vállrésze állandóan a vezető térdével egy magasságban és lehetőleg szorosán mellette legyen. A vezetőt éber figyelemmel kísérje. A fordulatokban vezetőjét gyorsan kövesse, miközben szabályszerű helyét el ne hagyja. Állóhelyben a fordulatoknál feláll, azokat követi és újra az alapállást foglalja el.

Betanítása a következő módok szerint történhet:

Alapja a gyakorlatnak, hogy az eb a pórázt egyáltalán tűrje és ne kínzóeszköznek tekintse. A vezető az ebet pórázra köti és elindul. Ha az eb egyáltalán nem akarja követni, hanem hátra lép, ugrál vagy lefekszik, akkor a vezető először megáll, az eb felé fordul és csalogatja. Amennyiben ez nem használ, akkor az eredeti iránytól, arra merőlegesen, vagy éppen ellenkező irányban indul el. Ha az eb akkor sem akarja követni, kivált ha makacs, induljon tovább, az ebet mintegy vonszolva. Idősebb ebeknél a nyaköv szegecseinek befelé fordítása célszerű. Hogy utóbbi esetben az eb a póráztól félni fog, az természetes. A vezető tehát, hogy jó érzést keltsen a póráz az ebben, ettől a naptól kezdve ebjét egy zárt helyen, mely azonban elegendő mozgást biztosít, tartsa. A foglalkozáshoz onnan csak úgy eressze ki, hogy először a pórázra köti. A legtöbb esetben az eb a megkötés pillanatát egypár nap múlva már örömmel fogja venni s így a pórázzal is megbarátkozott. Pórázzal fenytetni nem szabad.

Miután az eb ennyire van, akkor a szabályszerű követést az alábbiak szerint tanulja meg:

a) A vezető az ebbel egy épület fala mellé úgy áll fel, hogy az eb a vezető és a fal között legyen. A pórázt a balkéz lazán, mintegy átcsúsztatva fogja és a jobbkez tartja. Ezután a vezető „lábhoz” vezényszavának elhangzásával egyidejűleg elindul. Az eb a vezető és fal között lévén, csak előre törhet vagy hátramaraadhat. Az előretörést akként gátolja meg a vezető, hogy baltérdével az előretörő ebet a falhoz nyomja; egyben a balkéz megmerevedik, a jobbkez pedig a póráznak egy rántásával az ebet

a láb mellett való maradásra figyelmezteti. A hátramaradó ebet a vezető úgy hozza az előírt helyzetbe, hogy a jobbkezből a póráz végét a balkézbe teszi és a jobbkezen lévő ostorral jobbról hátulról a kutya felé suhint, a balkézben lévő pórázzal pedig előre rántja.

Menetütemét a vezető az előretörő ebnél előretöréskor lassítja, a hátramaradó ebnél hátramaradáskor gyorsítja. A balkéz minden egyes esetben, amikor az eb az előírt helyzetbe érkezik, fejét megsímogatja.

Mihelyt az eb huzamosabb ideig és laza pórázon az előírt helyzetben halad, akkor a vezető jobbra hátra-arcot végez, úgy hogy az eb kívül legyen. Ha az eb — kívül lévén — az előírt helyét elhagyja, akkor a vezető azonnal visszafordul, hogy az eb az imént vázolt kényszerhelyzetbe — közte és a fal közé — kerüljön. Ezt addig ismétli, míg az eb az előírt helyzetben marad.

b) Egy másik módja, hogy a vezető egy befásított helyet választ magának, ahol az ebet pórázon vezetve az egyes fák mellett oly közel halad el, hogy ebje éppen közte és a fa között elférjen. Ha az eb nem akar közvetlen a láb mellett maradni, akkor a fához érve attól balra, míg a vezető attól jobbra fog elhaladni. Ennek következményeképpen a póráz, melynek egyik vége az eb nyakövébe van kapcsolva, a másik vége pedig a vezető kezében van, a fán meg fog akadni és ha a vezető a fához érve ütemét meggyorsítja, az ebet maga mellé fogja rántani. Mihelyt az eb helyén halad, akkor a vezető a fáktól távol marad; ha pedig az eb ismét oldalt eltávolodik, azonnal egy fának vezeti.

c) A vezető a szeges nyaköv segítségével kényszeríti az ebet az előírt helyzetbe. Ez a módszer azonban csak keményebb természetű ebeknél alkalmazandó.

d) A vezető balkezeiben ebjének egy kedvenc falatját tartja s ezt állandóan szagoltatja vele. Időnkint, ha az eb huzamosabb ideig az előírt helyzetben halad, odaadja neki.

A „lábhoz“ vezényszó kiejtésére vonatkozólag az a véleményem, hogy azt a vezető csak időnkint ejtse ki, mert ha állandóan ismételgeti, akkor az eb megszokhatja, hogy csak annak tényleg állandó vagy sűrű hallatára kövesse szabályosan a vezetőt.

2. A szabadon követés.

Az eb vezetője mellett, anélkül, hogy pórázra lenne kötve, éppen úgy halad, mint a szabadon követésnél.

Vizsgaszerű végrehajtása azonos a szabadon követéssel. A vezető, miután ebjét elővezette, alapállásból pihenjbe megy át, a fekvő ebet leoldja, majd ismét alapállást foglal el és úgy viselkedik, mint 1. alatt.

Ezen gyakorlat ugyanúgy tanítható be, mint a pórázon követés az 1. a) és d) pont szerint. Mihelyt az eb egyszeri „lábhoz“ vezényszóra nem tér az előírt helyzetbe, akkor a vezető azonnal pórázra veszi s csak akkor bocsátja ismét szabadon, ha huzamosabb ideig láb mellett marad. A leoldásnak eleinte úgy kell történnie, hogy azt az eb észre ne vegye. Ha az eb a lábhoz vezényszót már felfogta, akkor előnyös, ha a vezető, amikor az eb tőle eltávolodik, megáll, lábhoz szólítja és csak úgy indul tovább, amikor az eb ismét mellette van.

3. Az ültetés és fektetés.

Az ebnek „ülj“ vagy „feküdj“ vezényszóra a megkívánt helyzetet a lehető leggyorsabban kell elfoglalnia.

Vizsgaszerű végrehajtása a következő:

A vezető alapállásban az ülő ebet egyszeri „feküdj“ vezényszóval fekvésre, majd egyszeri „ülj“ vezényszóval ülésre parancsolja. Ez annyiszor ismétlődő, ahányszor a vezető erre parancsot kap.

Az eb anélkül, hogy helyét változtatná, lefekszik, majd felül.

Az ültetés betanítása a következőképpen történhet:

A vezető a láb mellett levő eb felé fordul, jobbkezevel annak nyakövét megfogja, balkézével pedig a fart lenyomja s ezzel egyidőben „ülj“-t mond. Ez mindaddig ismétlődő, míg az eb felfogta, hogy csak az „ülj“ vezényszóra is le kell ülnie.

Egy másik betanítási mód, hogy a vezető ebjével zárt helyen, balkezeiben annak egy kedvenc falatját tartja és azt az ebnek mutatja. Az eb a vezetőhöz fog közeledni és több mint valószínű, hogy reá fog ugrani. A vezető ekkor az eb felé lép, úgy hogy az kénytelen legyen hátrálni és jobbkezzel az eb fara felé mutatva, állandóan „ülj“-t parancsol. Amikor az eb az állandó hátralépésbe belefáradva leül, akkor a balkéz a falatot azonnal nyújtja és a jobbkez simogat.

A fektetés betanítása a következőképpen történhet:

A vezető az ülőhelyzetben levő eb két első lábát jobbkezzel a mancsoknál megfogja, a balkezét pedig az eb marjára teszi. A „feküdj“ parancsszó elhangzásakor a jobbkez az eb két első lábát előre húzza, a balkéz a marjára gyakorol egy nyomást addig, míg az eb lefekszik. Mihelyt az eb lefeküdt, akkor a jobbkez a fejét simogatja, a balkéz pedig a marján nyugszik. Ha az eb fel akar állni, akkor egy erélyes „feküdj“ elhangzása mellett a balkéz a marjára gyakorol egy nyomást, ami fekvemaradásra vagy lefekvésre kényszeríti. Idővel az eb csak a vezényszóra is le fog feküdni.

A fekvő helyzetből a felülés az alábbiak szerint tanítható be:

A vezető a mellette fekvő eb előrenyújtott mellső lábainak körömhegyeit a jobblábalával megérinti. Az eb körme érzékeny lévén, az első lábait teste alá fogja húzni, a vezető pedig ugyanakkor a póráz segítségével felemeli. A körömök érintése addig

Alopállás. — 37. oldal.

Pihenj-állás. — 37. oldal.

ismétlendő és keményebb természetű ebeknél oly erősen gyakorlandó, hogy az eb rövidesen az egy-szeri érintésre is felüljön.

Mindhárom mozzanat betanításánál a vezető azt az ebet, amely a kényszerítő behatásnak oldalt iparkodik kitérni, egy fal vagy kerítés mellé vezesse, maga és a fal közé állítsa az ebet.

4. Az alapállás és pihenj-állás.

Lényege ezen gyakorlatnak, hogy az eb, ha a vezető megáll, leüljön s ha pihenj-állást foglal el, akkor lefeküdjön, anélkül, hogy erre külön parancsolná a vezető.

Ezen gyakorlat *vizsgaszerű végrehajtását* a következőképpen kívánom:

A vezető, amikor az ebet elővezeti, a bíráló vagy szemlélő előtt vigyázzban áll meg. Az eb ugyan-úgy, mint a vezetéken való követésnél, a vezetékre van kapcsolva. Fontos, hogy a vezető az ebtől független és mégis vele egy egységnek a benyomását tegye.

Az eb, mihelyt a vezető megáll, külön behatás vagy parancs nélkül, ennek baloldalán úgy ül le, hogy melle a vezető térdével egy vonalba essék. Így ül mindaddig, míg a vezető vigyázzban áll. Ha a vezető pihenjbe megy át, akkor azonnal lefekszik, úgy hogy a hát közepe a vezető ballába mellett legyen.

Betanítása a következő módon célszerű:

A vezető az ülni már tudó ebbel hirtelen megáll, megálláskor „ülj”-t vezényel s egyben bokáit is összecsapja. Ezt mindaddig ismétli, míg az eb a vezényszó elhangzása nélkül is leül, vagyis a bokák összecsapása a vezényszót helyettesíti. Később ez mindig halkabb és halkabb lesz, míg végül teljesen elmarad. A pihenj-állást hasonlóan tanulja meg az eb. A vezető a jobblábát előre tolja, eleinte hirtelen, esetleg dobbanva, egyben pedig „feküdj”-t vezényel. Később a vezényszó elmarad és a jobbláb előretolása is markánságából veszít.

Pihenj-állásból az alapállásba való felülést úgy tanítja be a vezető, hogy pihenjből hirtelen, bokáit összecsapva, vigyázz-állást foglal el, „ülj“-t vezényel, esetleg, ha az eb nem akar felülni, a póráz segítségével felemeli. Lomha ebeknél a szeges nyaköv eredményesen alkalmazható.

Gyakorlati értéke ezen két gyakorlatnak, hogy az eb megtanulja vezetőjét fokozottabban megfigyelni, mert tapasztalja, hogy nemcsak kiejtett szavakat, de testmozdulatokat is tekintetbe kell vennie, azokat követnie kell és azonkívül, hogy az eb nem válik lábatlankodóvá, nem bújjik el a vezető lábai alatt, nem kellemetlenkedik szaglálgatással idegeneknek, akikkel a vezető esetleg az utcán megállva beszélgetésbe elegyedik.

5. A helybenmaradás.

A gyakorlat lényege, hogy az eb, ha a vezető egy helyen lefekteti vagy leülteti és ottmaradásra parancsolja, nyugodtan fekvé vagy ülve maradjon, akkor is, ha a vezető látóköréből eltűnt.

Vizsgaszerű végrehajtása a következő:

A vezető, miután parancsot kapott, hogy hová távozzon, alapállásból pihenjbe megy át, ebjét leoldja és egyszeri „maradj“ vezényszóval helybenmaradásra parancsolja. Utána alapállást foglal el és a parancsolt helyre az elrendelt menetütemben távozik.

Az eb addig, míg a vezető érte nem jön és másra nem szólítja fel, vagy nem hívja be, emelt fejjel nyugodtan fekvé marad.

Ez a következő módon tanítható be:

A vezető azt kívánja az ebtől, hogy lefektetve helyben maradjon. Az eb, ragaszkodván vezetőjéhez, azt természetesen követni akarja. Erre a gyakorlatra fokozatosan képezzük ki az ebet. Vezényszó „maradj“. A vezető a rövid pórázra kapcsolt ebet lefekteti és az eb felé fordulva, maradj kiejtése után, hátralépve eltávolodik az ebtől olyan távolságra, amennyire a

Helvettimuradus. — 38. oldal.

rövid póráz ér. Ha az eb fel akar állani, akkor „feküdj, maradj” rászólással lefekvésre készíti.

Amikor az eb erre a távolságra fekve marad, akkor a vezető messzebb távolodik el tőle, majd jobbra és balra lép, később félkörben, majd egész körben megkerüli az ebet, visszatér hozzá és megdicséri, ha helyben maradt.

A távolság és a kör állandóan nő, végül a vezető úgy távozik el, hogy az eb szeme előtt eltűnjön, de ő maga az ebet megfigyelhesse, úgy hogy ha az a helyét elhagyná, ezt azonnal észrevegye.

Helytelen ezen gyakorlatnál az ebet, ha helyéről a vezetőhöz futva eltávozik, megfenyíteni. Egyedüli mód az ebet helyére visszavezetni, a gyakorlatot ismételni, úgy hogy a vezető rövidebb távolságra távozzék el és semmiesetre se bújjék el.

A helybenmaradás időtartama fokozatosan meghosszabítandó. Egyes ebeknél előnyös, ha a vezető a lefektetett eb elé sapkáját, vagy más, magával hozott tárgyát teszi és elmegy. Később azonban az ebnek enélkül is helyben kell maradnia.

Könnyen megtanulja az eb ezt a gyakorlatot, ha fáradt vagy bágyadt. Tanácsos tehát ezen gyakorlatot a foglalkozás végén, ugrás, mászás, futkosás vagy jóllakás után, esetleg nagy melegben gyakorolni. A vezetőnek arra is figyelemmel kell lennie, hogy később ne csak lépésben, de futva is távozhasson az ebjétől; gyakorlatozásnál mindig lépésben térjen az ebhez vissza.

6. A kúszás.

A kúszás lényege, hogy az eb, miután a vezető lefektette, a megfelelő hangjelre csúszva haladjon előre.

Vizsgaszerű végrehajtása a következő:

A vezető alapállásban ebjét „feküdj” vezényszóval lefekteti és leoldja. „Maradj” vezényszóval helyben marasztja, tíz lépést előre lép, hátra-arcot csinál és „kúszni” vezényszóval magához kúsztatja

az ebet. Amikor egy lépésnyire eléje ért, felülteti, majd „lábhoz“ vezényszóval alapállásba szólítja.

Az eb, mint a 3-ik és 5-ik gyakorlatban viselkedik, majd hasoncsúszva, mind a négy lábát használva a vezetőhöz kúszik, parancsra felül és „lábhoz“ vezényszóra az alapállást foglalja el.

A kúzás a következőképpen tanítható:

A vezető a lefektetett ebbel szemben áll fel, az eb pórázra van kötve. A póráz végét a vezető a jobbkezben tartja, balkezeivel pedig magához inti az ebet. Falánk ebeknél egy darab kenyeret vagy húst tart a kezében, azzal csalogatja, egyben pedig „kúsz“-t vezényel. Ha az eb fel akar állni, akkor egy rövid „feküdj“ fekvésre inti. Minthogy állóhelyzetben nem tud a vezetőhöz közeledni, tehát kúszva fogja ezt megkísérelni.

Mikor a vezető látja, hogy az eb a kúzásra hajlamot mutat s ha csak egyik vagy másik lábát tolja előre, vagy a hátsó lábát maga alá húzza, akkor a vezető azonnal megdicséri, esetleg a falatot odaadja neki. E gyakorlat betanításának elején már a legcsekélyebb haladással is meg kell elégedni, mert végrehajtása az ebtől egy igen szokatlan és megerőltető izommunkát követel.

A távolság, melyre az eb kúsztatva lesz, lassan fokozandó s végül, ha az eb a rövid póráz hosszának távolságára szívesen és könnyen kúszik, akkor a gyakorlat póráz nélkül is kezdhető.

A kúzást a legiőbb eb nehezen tanulja meg. Ezért a vezető nyugalommal és türelemmel viselkedjék és igyekezzen az ebre erőszakolt kényszert csalogató szavainak jóságot eláruló hanglejtésével enyhíteni.

Makacsabb ebeknél, kivált idősebb kanoknál, amelyek a „feküdj“ intést figyelmen kívül hagyják, a vezető egy vesszőt tart a hátuk fölé és ha fel akarnak állni, rájuk suhint. Előfordulhat, hogy a vezető csak a szeges nyaköv segítségével bírhatja kúzásra az ebet, amikor is a pórázzal magához húzza az ebet. A vezetőnek ezen eljárásnál nagyon

A hangadás. — 41. oldal.

ügyesnek kell lennie s abban a pillanatban, amelyben az eb a húzásnak enged, a húzást már is beszünteti. Gyakorlatozás közben csak rövid távolságra kúsztassuk az ebet.

A kúszás, mint büntető gyakorlat, eredményesen alkalmazható.

7. A hangadás.

Lényege ezen gyakorlatnak, hogy az eb a vezető parancsára ugat.

Vizsgaszerű végrehajtását a következőképpen állapítottam meg:

A vezető egyszeri „ugass” paranccsal hangadásra szólítja a mellette ülő vagy menetelő, esetleg szabadon mozgó ebet.

Az eb „ugass” vezényszóra többször ugat anélkül, hogy elfoglalt helyét el-, vagy mozgását abbahagyná.

Ezen gyakorlatnak több betanítási módja van és a vezetőnek ezek között válogatnia kell, hogy melyik iránt legfogékonyabb az ebje. Fialtal eb könnyebben bírható rá a csaholásra és ugatásra, mint egy idősebb, amely ok nélkül nehezen fog hangot adni. Vannak ebek, amelyek kötött és olyanok, amelyek nyitott, laza torokkal bírnak. Előbbiek nehezebben, utóbbiak könnyebben, megerőltetés nélkül ugatnak. E tekintetben a vezetőnek ebjét ismernie kell. Az eb a következőképpen sajátíthatja el ezen gyakorlatot:

a) A vezető az ebet egy zárt helyiségbe viszi, ott egyideig játszik vele, hogy elevenné tegye, majd hirtelen kilép az ajtón, azt beteszi, az ebet hívogatja és „ugass”-t mond. Az eb, minthogy a játékot szívesen folytatta volna, eleinte az ajtót kaparva fog kikérezkedni, majd vinnyogni kezd s végül türelmetlenségében egyszer-kétszer elvakkantja magát. Mihelyt az eb ezt teszi, akkor az ajtónak azonnal ki kell nyílnia és a játék a szabadban folytatódik. Rövidesen a vezető ismét a szobába lép és az ebbel a fentieket

ismétli. Mihelyt az eb egyszeri ugrásra is hangot ad, akkor csak többszöri hangadásra lesz kibocsátva. Ennek több napon át történt ismétlése után a vezető a szobában a játékot hirtelen abbahagyja és az ajtóhoz lép, de nem megy ki, hanem a kilincset fogva „ugass”-t vezényel. Ha az eb ugat, akkor a vezető vele együtt lép ki a szabadba és megdicséri. Ha az eb nem ugatna, akkor a vezető, az ebet félretolva, egyedül lép ki és az imént vázolt eljárást ismétli.

b) Boxban elhelyezett ebek a vezető közeledtére örömben rendszerint ugatnak. Ezt a vezető kihasználja olyképpen, hogy az amúgy is ugató ebet „ugass”-al további hangadásra ösztökéli. Amennyiben az eb ugatna, akkor azonnal kibocsátja a szabadba. Ha az eb nem ugatna, úgy a vezető a boxtól eltávolodik és ebjét állandóan hívogatja. Mihelyt az ugatni kezd, azonnal visszamegy és kihozza a boxból.

Később a vezető a boxhoz érve megáll, a bent lévő ebet vezényszóval vagy jellel leülteti és hangadásra szólítja. Valószínű, hogy a fenti módon előkészített eb ugatni fog, ha azonban nem tenné, akkor a vezető ismét csak eltávolodik és a módszer előbbi fázisát ismétli.

c) Falánk ebek rendszerint könnyen tanulják meg a hangadást, ha a vezető, mielőtt az ételt odaadná, az ebet leülteti és az étellel telt tálat elébe tartva, állandóan az „ugass” szót hangoztatja. Az eb előbb-utóbb türelmetlenné válik, aminek vakkantással, esetleg határozott ugatással adja jelét. Mihelyt az eb hangot ad, akkor a vezető az ételt azonnal odaadja.

Nehezen jövátehető hiba, ha a vezető az ételt már egyszer odanyújtva a gyakorlat ismétlése céljából, azt ismét elveszi, mert ezzel az ebet fásulttá teszi és munkakedvét rontja. Ezen módszer alkalmazásánál az ismétlésnek csak a következő etetésnél van helye. Fokozatosan azonban a vezető arra szoktatja az ebet, hogy egyszeri jelre többször ugasson, mert csak akkor kapja meg az ételt. Ez a módszer

sok türelmet igényel és nem egy ebnél előfordulhat, hogy a vezető egy-két órát tölt majd mellette, míg az felfogta, hogy a vezető mit kíván tőle.

d) Vannak ebek, amelyek egy előhozó tárgyhoz annyira hozzászoknak, oly szívesen futnak utána és játszanak vele, hogy ezen kedvtelésüket a hangadás betanításánál igen eredményesen ki lehet használni. A vezető az előhozó tárgyat, mely után az eb legszívesebben fut, a kezében tartja és az ebet a tárggyal ingerli. Körmozdulatokat végez a karjával, hirtelen megfordul és úgy tesz, mintha a tárgyat eldobná, és ellenkező irányban, mint amelyben az eb várta, feldobja a levegőbe, azonban az eb elől elkapja s azt mindaddig ismétli, a vezényszót is hangoztatva, amíg az eb ugatni kezd. Amikor az eb ugat, akkor a fa azonnal repül. Ezt addig ismétli a vezető, míg az eb parancsra és a legcsekélyebb mozdulatra is hangot ad.

Később a vezető az ebet maga elé ülteti, az előhozó tárgyat közvetlen a saját melle elé tartva „ugaszt”-t vezényel s ha az eb ugat, a tárgyat eldobja. Mihelyt a vezető észleli, hogy az eb nemcsak a tárgy megkapása végett, hanem a megszokott hangjelre is hangot ad, akkor a tárgyat már nem dobja el, hanem az ebet hangadás esetén megsimogatja. Idővel a tárgyat már nem is mutatja és az ebet, ha parancsra ugat, megjutalmazza.

e) Ingerlékeny ebeknél a hangadás úgy is elérhető, hogy a vezető a leültetett eb előtt állva, jobbkezevel az eb orrára koppint, vagy a száj-részt álfogva azt megrázza, esetleg a fülét vagy a toroktáját megcsipi. Mindennek nem szabad természetesen durva bántalmazássá fajulnia, hanem az ebben a játékos ingerkedés benyomását keltse. Ha az eb hangot ad, akkor az ingerkedés megszűnik, kiadós dicséretté változik és nyomban egy kedvvel végrehajtott gyakorlat, vagy szabad mozgás következik.

8. A bejövés.

Lényege, hogy az eb a vezető hívására azonnal hozzáfusson.

Ezen gyakorlat *vizsgáztatása a következő:*

A vezető hirtelen megáll és a szabadon mozgó, vagy elküldött ebet „lábhoz” vezényszóval magához szólítja.

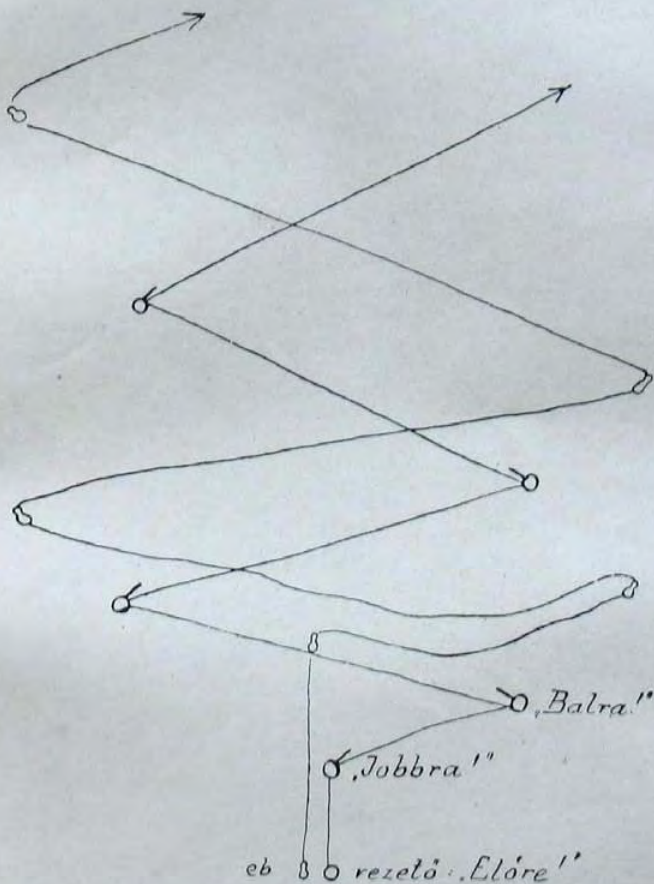
Az eb a vezényszóra gyorsan a vezetőhöz fut és alapállásba helyezkedik melléje.

Az ebnek fegyelmezett és engedelmes mivolta ennél a gyakorlatnál mutatkozik a legjobban. *Be-gyakorlása többféle módon lehetséges.*

a) A vezető minden alkalmat felhasznál, hogy ebjét hívására az azonnali és gyors befutásra szoktassa. Séta közben a szabadon futkosó ebet magához szólítja s ha az eb nem jönne azonnal hozzá, akkor figyelmét magára vonja és hirtelen ellenkező irányban szalad el. Addig kell futnia, míg az eb utána nem siet és csak akkor áll meg, ha az eb iparkodik őt vágtában utólni. Minden egyes esetben, amikor az eb a vezetőhöz ért, hosszasan megdicsérendő, esetleg megjutalmazandó.

b) Vannak ebek, amelyek figyelme minden másra, csak nem a vezetőre terjed. Ilyen eb fenyítéssel bírható a bejövésre. Ha a szabadon mozgó eb a vezető többszöri hívására nem jönne, akkor a vezető utána megy, pórázra köli és megfenyíti. Azután az ebet pórázon vezetve, arra a helyre szalad, ahonnan az előbb ebjét hívta. Itt leülteti, helyben egypár fegyelmi gyakorlatot végeztet vele s ha azok mennek, megdicséri. Most az ebbel foglalkozva, ismét szabadon bocsátja és ugyanazon helyről, mint az előbb, ahol tehát dicséretet is kapott, ismét behívja. Amennyiben az eb nem jönne, akkor a fentieket ismétli. Bejövés esetén, még akkor is, ha lassan jön az eb, feltétlenül megdicséri. A gyakorlat természetesen más helyről is megisméltendő. Eleinte a legtöbb esetben előfordul, hogy az eb az utána menő vezető előtt elfut. A vezetőnek azonban következetesnek kell lennie és

Jelzett irányban haladás betanítása.
45. oldal.

akarátát minden körülmények között keresztül kell vinnie — fusson az eb még oly messzire és bújjon el akárhova —, utána megy, előkeríti, mert csak úgy éri el ezen eljárás legfontosabb pillanatát, azt a fordulópontot, amikor az eb észhez tér, hogy vezetője által mindenütt elérhető; ha nem jön: verést, ha bejön: dicséretet kap.

9. Jelzett irányban haladás.

A gyakorlat lényege, hogy az eb abban az irányban fut, amelyet a vezető karjával mutat.

Vizsgaszerű végrehajtása a következő:

A vezető menet közben a szabadon követő ebet karmozdulattal és egyszeri szóval a megparancsolt irányban küldi el.

Az eb gyors ütemben és magas orral a jelzett irányba fut, jelre hirtelen megfordul, de haladéktalanul az új irányt veszi fel.

Betanítása a következőképpen történhet:

Az előremenést az eb legkönnyebben utakon tanulja meg. Ezért a vezető egy egyenes úton haladva ebjével, ezt szabadon bocsátja, karmozdulattal és „előre” hangoztatásával biztatja, hogy tőle a menetirányban eltávolodjon. Azon ebeknél, amelyeknek szokásuk, hogy a vezető mellett ragadjanak, a vezető egypár lépést futva tesz meg s ha látja, hogy ebje elébe szalad, a továbbmenésre szóval, karmozdulattal buzdítja és bátorítja. Ha az eb huzamosabb ideig elől maradt, akkor behívja, egyideig maga mellett tartja. Mihelyt az eb most önkényűleg akarna tőle eltávozni, akkor nem engedi el, hanem csak később parancsolja ismét az előremenésre.

A jobbra- és balraküldést legelőnyösebb egy réten vagy szántóföldeken gyakorolni. A vezető a rétre érve ebjét előre küldi. Az elől szabadon futkosó eb figyelmét hívással, füttyel vagy pissentéssel magára vonja, az eredeti iránytól lehetőleg nagy

szögben jobbra vagy balra eltér és az új irányban való haladásra ebjét karmozdulatokkal, esetleg egy-néhány lépést szaladva, biztatja. Mihelyt az eb a megparancsolt irányban a vezetőt túlhaladta, akkor a vezető ellenkező irányba fordul és ebjét úgy, mint az előbb, annak betartására szólítja. Fontos az első gyakorlatoknál, hogy a vezető ebjét megfigyelve, ha az az előreküldés után az egyenes iránytól letérne, mindig ezzel ellenkező irányban való haladásra intse: vagyis ha az eb balra tér el az egyenes iránytól, akkor a vezető jobbra biztatja és megfordítja. A vezető sohase vegyen fel egy új irányt, mielőtt az eb az utolsó irányban túl nem haladta, különben megszokhatja az eb, hogy mindig csak a vezető előtt és annak közelében maradjon, holott éppen az a fontos, hogy az eb a jobbra és balra való kilengéseket a vezető menelirányától minél nagyobb távolságokra tegye. A vezetőnek azon kell lennie, hogy az eb az új irányt ne először hozzá visszatérve vegye fel, hanem távol a vezetőtől, azzal úgyszólván párhuzamosan haladjon. Azon ebeknél tehát, amelyek pisszenésre vagy hívásra könnyen visszatérnek a vezetőhöz, az irányváltoztatások az egyenes iránytól minél kisebb szögben lesznek teendők.

Ez egyike a legnehezebb gyakorlatoknak, sok türelmet és sűrű gyakorlatozást igényel; alapja a későbbi fürkészésnek.

10. Fogd és ereszd.

Lényege ezen gyakorlatnak, hogy az eb mindenféle tárgyat parancsra a szájába fog, nyugodtan tartja mindaddig, míg a vezető azt tőle elveszi.

Vizsgaszerű végrehajtása a következőképpen történjen:

A vezető alapállásban a mellette ülő eb szája elé tartja a kijelölt tárgyat és „fogd”-ot parancsol. Amikor az eb a tárgyat a szájába vette, ismét vigyázz-állásba áll. Egy perc eltelte után a

Fogd! — 46. oldal.

Ereszd! — 46. oldal.

vezető a tárgyhoz nyúl, majd ismét elereszti és 15 másodperc múlva a tárgyhoz nyúlva „ereszd”-et vezényel.

Az eb „fogd”-ra azonnal a szájába veszi a tárgyat, úgy hogy azt kiegyensúlyozva tarthassa. Nyugodtan tartja és sem saját jószántából, sem amikor a vezető csak hozzányúl, nem ereszti el, csak amikor az „ereszd” vezényszó elhangzik.

Betanítása a következőképpen történhet:

a) A vezető az ebet leülteti, feléje fordul és a jobbkezt ökölbe szorítva, az eb szája elé tartja, egyben „fogd”-ot parancsol. Balkezelével a szájrészt felülről átfogva, annak jobboldalán a hüvelykujjal, baloldalán a többi négy ujjal az ajkakra gyakorolt enyhe nyomással az ebet a száj kinyitására készíti. Abban a pillanatban, amelyben az eb száját kinyitotta, az ököl bele lesz tolva és állandóan „fogd” hangoztatva. Az eb eleinte elfordítja a fejét és minden úton-módon igyekszik az öklöt a szájából kiszabadítani. A vezető azonban a fejnek minden mozdulatát a jobbkezelével úgy követi, hogy az ökle a szájból ki ne kerüljön. Mihelyt az eb a száját nyugodtan tartja, a balkéz azonnal megsimogatja, majd „ereszd” vezényszóval az ököl a kutya szájából ki lesz húzva. Ezt addig kell ismételni, míg az eb „fogd”-ra önként kinyitja a száját és az öklöt bekapja. Az ökölnak az eb szájában való tartásának ideje az eb haladásához mérten meghosszabbítandó.

Később a vezető az ököl helyett a keztyűjét, majd az előhözófát tolja az eb szájába s ha ezeket is huzamosabb ideig tartja, akkor üveg-, vas-, bőr- stb. tárgyak nyugodt tartására szoktatja. Ha az eb a tárgyat ugyan a szájába veszi, de „ereszd” felszólítás nélkül is kiejti, akkor a vezető jobbkezt az eb alsó állkapcsa alá tartja és így a kiejtést megakadályozza, esetleg az eb alsó állkapcsát simogatja.

Az „ereszd”-hez a vezető a jobbkezelével az eb szájában levő tárgyat megfogja és vár, elereszti, majd ismét megfogja és „ereszd”-et vezényelve a tárgyat az eb szájából kiveszi. Ha az eb a tárgyat

a vezényszóra nem akarná elereszteni, akkor a bal-kéz az imént leírt enyhe nyomást gyakorolja.

Ha az eb a tárgyat „ereszd” vezényszó nélkül kiejtené már akkor, amikor a vezető feléje nyúl, akkor a vezető a tárgyat megfogja, de nem „ereszd,-et, hanem „fogd”-ot vezényel és a tárgyat az eb szájában hagyva, illetve visszatolva ismét elereszti.

b) Vannak ebek, amelyek játékos mivoltuk miatt mindent igen könnyen a szájukba vesznek. Az ügyes vezető ezt kihasználva, az ebet egy tárgyhoz szoktatja és azt játékközben, „fogd”-ot vezényelve, az eb szájába dugja, vagy abban a pillanatban, amikor az eb a tárgy után kap, „fogd”-ot hangoztat. Később ügyel arra, hogy az eb a tárgyat addig, míg ő „ereszd”-et nem vezényel, ki ne ejtse. Természetes, hogy ennél a módszernél, mihelyt az eb a „fogd” és „ereszd” hangjeleket felfogja, a játék komoly gyakorlattá változik és az ebnek a tárgyat szabályszerűen kell fognia és tartania.

c) Makacs ebeknél az alábbi kényszer vezetett eredményhez: A vezető — miután a fenti módokat türelemmel megkísérelte, de eredményt nem ért el — az ebet egy fal mellett leülteti, úgy hogy az eb felé fordulva, ez a fal és a vezető között üljön. Egyik kezével a tárgyat tartja az eb szája elé, a másikkal pedig a nyakövet fogja meg és egyik lábát az eb egyik hátsó lábának mancsa fölé helyezi. Abban a pillanatban, amikor „fogd”-ot vezényel, egyben az eb mancsára nehezíti a lábát. A fájdalom következtében az eb elvakkantja magát, száját kitátja s ekkor a vezető hirtelen belehelyezi a tárgyat. Amikor a tárgy az eb szájában van, akkor a jobbláb azonnal abbahagyja a nyomást, az egyik kéz gyorsan dicsér, a másik kéz pedig az eb álla alatt marad és ellen-súlyozza a tárgy kiejtését, eleinte ha szükséges, a tárgyat tartja. Ha az eb a tárgyat elereszti, akkor a láb ismét a mancsára lép. Utána az „ereszd” következik az a) alatt említett módon. Az eb többszöri gyakorlatozás után rájön, hogy ha a tárgyat a szájába

Tárgyak vitele. — 49. oldal.

Előhozás. — 49. oldal.

veszi, akkor a fájdalom megszűnik és később a vezényszóra is hirtelen kap utána.

Ajánlatos az ebbel, ha a b) alattiak szerint lesz kiképezve, hosszabb tárgyakat is felvetelni, mert ezzel a felvett tárgy kiegyensúlyozását is elsajátítja.

11. Tárgyak vitele.

Lényege a gyakorlatnak, hogy az eb, ha a vezető neki egy tárgyat fogásra nyújtott, azt ne csak állóhelyzetben vagy ülve tartsa, hanem menetközben is vigye.

Ezen gyakorlat *vizsgaszerű végrehajtása* a következő:

A vezető úgy cselekszik, mint a 10. pont alatt s miután az eb a tárgyat megfogta, elindul és úgy viselkedik, mint 1. és 2. pont alatt.

Az eb, a tárggyal a szájában, mint a vezetéken és szabadon követésnél viselkedik.

Betanítása:

Miután az eb a „fogd“-ot megtanulta, akkor a vezető a tárgyat a szájába téve, a pórázon lévő ebbel elindul és egyben „hozd“-ot vezényel. Ha az eb a tárgyat kiejti, akkor a vezető megáll és újból megfogatja. Ez addig ismétlődő, míg az eb a tárgyat viszi. A távolság mindig nagyobb és nagyobb lesz, úgyszintén növeli a vezető a tárgynak súlyát. Követ és téglát a vezető nem vitel, mert ezek a fogazatot rontják. Mielőtt a vezető a tárgyat az ebtől elvonná, mindig leülteti és „ereszd“-et vezényel.

12. Az előhozás.

Lényege, hogy az eb a vezető által eldobott tárgyakat, vagy olyanokat, amelyekre a figyelme fel lett hívva, felvesz és a vezetőhöz hozza.

Vizsgaszerű végrehajtása a következő:

A vezető szabadon vezeti az ebet alapállásba. Parancsra az előhozandó tárgyat 10—15 méterre

maga elé dobja. 15 másodperc szünet után „hozd“-ot parancsol. Amikor az eb a tárgyat behozta, „ereszd“ vezényszóval átveszi, majd „lábhoz“ vezényszóval alapállásba parancsolja ebjét.

Az eb nyugodtan ül a vezető mellett. „Hozd“ vezényszóra nyílsebesen a tárgyhoz fut, azt kiegyensúlyozva felveszi és ugyanolyan gyorsan vezetője elé fut. Ott leül és a tárgy súlyához mérten megfelelő magasan tartja fejét addig, míg a vezető az előhozó tárgyat átveszi. *Ezen gyakorlat betanítása következőképpen történhet:*

Az előhozásnak előgyakorlatai a 10. és 11. pontban leírt gyakorlatok.

a) Miután az eb a „fogd“-ot megtanulta, akkor a vezető a felveendő tárgyat mindig közelebb és közelebb a földhöz tartja és úgy véteti az ebbel. Végül lehajolva a földre teszi a kezét és az ebnek a nyitott kézből kell a tárgyat felvenni. Miután az eb ezt is tudja, akkor a tárgyat teszi a földre a vezető és a kezével közvetlen melléje mutatva vezényel „fogd“-ot. Ha ez sikerül, akkor a tárgyat nem közvetlenül az eb előtt, hanem 30—40 cm.-nyire eléje teszi le a földre és úgy véteti fel. Az ebnek tehát utána kell nyúlnia s a távolság fokozatosan nő. Mihelyt utóbbi akkora, hogy az ebnek a tárgyhoz kell mennie, akkor a vezető a tárgyra mutatva „fogd“, „hozd“-ot vezényel, az ebbel megy, esetleg odavezeti s miután a tárgy fel van véve, a kiinduló helyzetbe visszamegy és az ebet magához hívja. „Ereszd“-el a tárgyat átveszi és az ebet megdicséri.

Ha az eb az eléje dobott tárgy felé magától indul, akkor a vezető a helyén marad.

Ez a módszer a legfáradságosabb úgy az ebre, mint a vezetőre nézve. Vannak azonban ebek, amelyek az előhozást másképp nem sajátítják el.

b) Fiatal, sokszor idősebb ebeknél is igen jó eredményhez vezetett az alábbi eljárás. Az ebnek természetadta tulajdonsága, hogy apró mozgó tárgyak után szaladjon, azokat felkapja és velük játsszon. A vezető tehát egy labdát, vagy egy darab fát elgurít

és arra az ebnek figyelmét hívja fel. Ez csakhamar utána fog szaladni és fel fogja kapni. Az első gyakorlatnál tovaszalad esetleg vele, de később észreveszi, hogy a játékszer csak akkor mozog, ha a vezető eldobja. Rövidesen tehát behívásra a vezetőhöz fog jönni és a tárgyat is magával fogja hozni. Ha az eb a megszokott tárgyat már biztosan előhozza, akkor más tárggyal ismétlendő a gyakorlat.

Egyes esetekben előnyös volt az előhozófát egy zsinaghoz kötni, melynek segítségével a vezető az előhozófát maga után vonszolta. Az eb csakhamar rákapott, a vezető pedig, amikor az eb a fát felvette, a póráz segítségével magához húzta s így mintegy a szájban levő fával való bejövéshez szoktatta.

c) Van eb, amely az előhozást a következőképpen tanulta meg:

A vezető az ebet pórázon tartotta és az előhozóféra a 7. d) pont szerint ingerelte. Amikor az eb már hajlamot mutatott arra, hogy a fát elkapja — hirtelen elgurította és a pórázon levő ebbel együtt a fa után szaladt, azt, ha az eb magától nem vette fel, felvételte vele a 10. pont szerint, majd az ebbel ismét visszafutott arra a helyre, ahonnan a tárgyat elgurította. Ott átvette a tárgyat és a gyakorlatot ismételte. Mihelyt az eb pórázon ezt kedvvel csinálta, akkor póráz nélkül kezdte a vezető. Később nem futott az ebbel, hanem csak egypár lépést tett az elgurított tárgy felé, az ebet utána indítva. Végül állva maradt és az eb egyedül futott a tárgyért.

Az eddig említett három módnál az eb az előhozás elvi részét tanulta meg, azt t. i., hogy az eldobott tárgy után egyáltalán elmenjen, felvegye és el is hozza. A szabályszerű előhozás ennek bírása után már könnyen kicsiszolható.

Ha az eb szívesen fut az eldobott tárgyért, akkor a vezető a maga mellett ülő eb nyakövét megfogja és a tárgyat eldobja, de nem mondja „hozd”. Ha az eb nyugodtan ülve marad, megsimogatja és egy bizonyos szünet után (3-ig, 5-ig, 7-ig stb. számolni) „hozd” vezényszóval a tárgyért küldi az ebet.

Ha az eb a tárgy eldobásakor már futni akar, akkor leinti, lefekteti, felülteti — ezt esetleg többször ismétli — mindaddig, míg az eb nyugodtan marad ülve vagy fekve. Csak azután küldi a tárgyért.

Ha az eb a tárgyért nem menne futva, akkor a szünetet az eldobás és „hozd” között rövidíteni, vagy egyáltalán elhagyni kell. Ha az eb a tárgyat felvenné, de lassan, vagy egyáltalán nem jönne be, akkor a vezető ellenkező irányba „hozd”-ot han-goztatva elfut. Mihelyt az eb a tárggyal a vezetőhöz érkezik, akkor maga elé leülteti és egy szünet után „ereszd” vezényszóval veszi át a tárgyat.

Fontos, hogy az utóbb említett egyes mozzanatok szabatos végrehajtása ne egyszerre követel-tessek az ebtől, mert azok mind kényszert jelente-nek az ebre s így ezzel túlhalmozva, esetleg elő-hozókedvét ronthatjuk. Röviden vázolva, a vezető-nek a fentiek szerint a következő fázisokat kell betartania:

1. Az eb az eldobott tárgyért fut és felveszi.
2. A tárgyat behozza.
3. Mindenféle tárgyért elmegy és behozza.
4. Csak határozott „hozd” parancsra megy.
5. Futva jön.
6. A bejövés után leül.

Az egyik fázisról a másikra csak akkor lehet áttérni, ha az eb az előzőt annyira bírja, hogy annak kényszerhatását figyelmen kívül hagyva, az elő-hozás elvi részét (1. és 2. fázis) mindig kedvvel végzi.

Az előhozás begyakorlása alatt a vezető vég-telen türelemmel járjon el s ebjét semmi szín alatt se fenytse tetteleg. Végleg elrontható az eb, ha a szájrészére ütünk, vagy az előhozandó tárggyal bántalmazzuk.

Előhozógyakorlatok mindig akkor végzendők, amikor az eb munkakedve a tetőfokon áll, vagyis ki van pihenve, közvetlen a szabadba való kivezetés-kező, egyéb gyakorlatok előtt. Ha az eb az előhozás 1. és 2. fázisán túl van, akkor az előhozógyakor-

Az ugrás betanítása. — 53. oldal.

A mászás. — 53. oldal.

latok már örömet és üdülést jelentenek neki, mert szabadon mozoghat.

13. Ugrás és mászás.

Az ugrás és mászás lényege, hogy az eb oly természetes és mesterséges akadályokat vesz, vagyis azokon áthalad, amelyek szélességüknél, magasságuknál és egyéb összeállításuknál fogva az adott egyed ugróképességét nem haladják túl. *Vizsgaszerű végrehajtása* a következő:

A vezető ebjével az akadály előtt 12 lépésre alapállásban áll fel. Jobbkarjával az akadály felé mutatva „hopp“-ot vezényel. Miután az eb lábhoz visszajött, jobbra át fordulattal lelép.

Az eb „hopp“ vezényszóra az akadályon átugrik, illetve mászik és a túlsó oldalon megfordulva a szükséges nekifutamodással visszaugrik, mászik, majd futva a vezető mellé alapállásba jön és — mint a 2. pont alatt — követi.

Az ugrás és mászás betanítása az alábbiak szerint történhet:

Úgy az ugratás, mint a mászás a legalacsonyabb akadálnál kezdődjék. Csak lassan fokozva haladjunk és elért magasságnál inkább tovább időzzünk, mintsem a következő magasságot vennénk, amelyhez az ebnek izmai még nem kellően edzettek és fejlettek. Az ugrás és mászás erős izommunkát jelent, tehát fáradtságot, esetleg izomláztt idéz elő s eltekintve ettől, az átlagon felüli akadályoknál különös testi ügyességet is követel és előnyös testalkattól függ. Egy éven aluli ebet naponta legfeljebb kétszer ugratunk, mert fejlődésben lévén, a túleröltetés a váll-izületeket, csüdizületeket, valamint az izomszalagokat lazítja, miután kivált a leugrás éppen ezen testrészeket veszi igénybe. A még fejletlen ebnél a tiszta ugrást a mar-magasságon túl ne követeljük, míg a mászásnál ennek 2, kivételes esetekben $2\frac{1}{2}$ -szeresét ne haladjuk meg. A már kiképzett, tehát trainirozott

ebet hajlamaihoz képest magasabb akadályok vételére is taníthatjuk. Az ugratás és mászás mértékletesen, az eb fejlődéséhez képest folytatva mozgékony testet képez és kivált a kézmögötti rész izmainak kifejlődését segíti elő.

a) Az ugráshoz a vezető egy rudat 30—40 cm. magasságban rögzít, majd a pórázon levő ebbel 3 lépésre az akadály előtt áll fel. Az ebbel a rúd felé fut és vele együtt átugorja, ugrás közben „hopp”-ot vezényelve. A túlsó oldalon megfordul és ugyanezt visszafelé is ismétli. Ha az eb nem ugrana, akkor át kell csalni, esetleg a rudat lejjebb eresztetni, neki az akadályt megmutatni, hogy azzal mintegy megismerkedjen. Valahányszor az eb ugrik, meg kell dicsérni. A vezetőnek ügyelnie kell arra, hogy az ebet ugrás előtt vagy ugrás után, kivált ugrás közben a pórázzal meg ne rántsa. Az eb ügyességétől, kedvétől és tehetségétől függ, hogy a vezető mikor emeli magasabbra az akadályt. Ez mindaddig emelkedik, amíg a vezető az ebbel együtt át tudja ugrani. Mihelyt ez el van érve, feltéve, hogy az eb már szívesen ugrik, — amit azon lehet észrevenni, hogy rendszerint a vezető előtt ugrik el a földtől — az akadály az első magasságra lesz leállítva. Most a vezető az ebbel együtt az akadály felé fut, „hopp”-ot vezényel, de nem ugrik. Ha az eb átugrotta, visszaszólítja és „hopp”-ot vezényel. Ugrás után megdicséri, esetleg egy falatot nyújt neki. Többszöri ismétlés után a vezető már nem fut az akadályhoz, hanem az ebet az előremenésre biztatva „hopp”-ot vezényel. Később, ha az eb egyedül is szívesen indul, a vezető állva marad és bevárja, míg az eb vissza is ugrott és bejött. Csak akkor, ha az eb ezt a magasságot szabatosan oda- és visszaugorja, gondolhat a vezető arra, hogy az akadály magasságát emelje. Elv maradjon, hogy a magasság csak akkor fokozható, ha az eb az utolsót már biztosan és tisztán ugorja. Az átlagban elért legmagasabb akadály minden kifejlett szolgálati ebnél 90—120 cm.-ig terjed.

Csak olyan ebeknél, melyek már egy bizonyos magasságot ugrottak és határozott makacsságból nem veszik az akadályt, helyénvaló a következő kényszer:

A vezető az akadályt egy fokkal kisebbre állítja. Az ebet — a tüskés nyakövet rajta befelé fordítva — az egyik oldalon leülteti, a hosszú pórázt bekapcsolja és az akadály másik oldalán áll fel. Az ebet hívja s ha az nem akar jönni, akkor a hosszú póráz segítségével addig húzza, míg az eb — a kényszernek engedve — jön. Ha az eb nem akar ugrani, akkor a vezető rövid rántásokkal igyekszik őt az akadály vételére bírni, mindaddig, míg legalább is átmássza. Ha az eb a legcsekélyebb engedékenységet mutatja, akkor a tüskés nyaköv behatása azonnal megszűnik s ha azon átjut, meg lesz dicsérve.

Az ugrás betanításánál fontos, hogy a vezető olyan akadályokat válasszon, amelyek alatt (rúd, lécz, keskeny deszka), vagy azokon keresztül (alacsony drót- vagy kötélháló, ritka léckerítés) azt a helyet láthassa, amelyre az ugrás után a földre ér. Fontos ez azért, mert ha egy tömör akadályt választ a vezető, akkor az eb először annak tetejére fog ugrani és onnan először megnézi, hogy hova is pottyán az akadályon túl, vagyis a tiszta ugrást, mi alatt azt értjük, hogy ugrás közben az akadályt nem érinti, nem tanulja meg. Tudom, hogy ellenvélemények is lesznek ebben, amennyiben sokan azt fogják állítani, hogy az ő ebjük a deszkafalat is tisztán ugorja, de már eleve biztosra veszem, hogy ez a deszkafal mindig egy és ugyanazon a helyen állt, az eb tehát már ismeri a túlsó oldal minéműségét.

b) Miután az eb már-magasságának megfelelő akadályokat ugrik, akkor a vezető az eddigi rúd helyett egy deszkafal elé áll fel az ebbel. Az akadálynak nekivezeti és iparkodik az ebet arra bírni, hogy felugorva a mellső lábakkal az akadály tetején megkapaszkodjon és a túlsó oldalán leugorjon. A deszkafal magassága természetesen egyforma azzal a magassággal, amelyet az eb más akadálynál már tisztán ugrott. Ez addig ismétlődik, míg

az eb egyedül is nekimegy az akadálynak, azt oda és vissza átmássza. Ajánlatos az első gyakorlatokat hosszú pórázzal végrehajtani.

Természetes, hogy először az ugrásra tanítandó az eb és csak azután a mászásra. Úgy az ugrásnál, mint a mászásnál előfordul, hogy az eb — az akadályt átugorva — visszafelé nem ugrik, hanem kitér; ilyen ebeket hosszú pórázra kell venni.

14. Botbiztosság.

Lényege, hogy az eb, ha idegennek a kezében botot lát, utóbbi ezzel esetleg meg is támadja, ne féljen. *Vizsgásterű végrehajtása* a következő:

A vezető szabadon engedi az ebet és „pihenj”-ben áll. A szabadon mozgó eb felé egy kijelölt ember közeledik, egy hajlékony vesszővel feléje sújt, majd a földre üt és az ebet is megérinti.

Az eb a vessző suhintásának és ütéseinek ügyesen kitér és igyekszik az embert elkapni, nem futamodik meg és nem csinál túlnagy köröket.

Erre az ebet a következőképpen szoktatjuk:

Lényeg tehát a szoktatás, mely abban áll, hogy az eb felé suhintó pálca és bot neki fájdalmat eleinte sosem okoz, hanem csak ingerli. Ezt elérendő, a vezető játékközben egy vesszővel a kutya felé suhint, anélkül, hogy azt megütné. Később, ha az eb a suhintást semmibe véve, esetleg a vessző után kap, akkor a vezető egy idegent kér fel, hogy a vessző-suhintásokat végezze. Ha az eb a suhintásokat idegen kézből is bírja, akkor az idegen először felingerli és azután, ha támad, bottal védekezik ellene, anélkül, hogy megütné. A bot szóval csakis mint védekező eszköz szolgál egyelőre. Később ugyanez az idegen, aki az elmúlt gyakorlatok következtében az ebnek ellenszenvese lett, a bottal váratlanul megtámadja az ebet. (Esetleg lesből.)

Egy gyengeidegzetű, félénk eb ezt a gyakorlatot nem fogja oly biztossággal végezni, mint egy

bátor eb. Sok ebnél a támadási kedv úgy ébreszthető, ha a fenti ingerlés etetésükkor, fekhelyük mellett, otthonukban, tehát fészükben történik.

15. Vizszelidség.

Lényege, hogy az eb a víztől ne féljen, hanem úgy álló-, mint folyóvízbe úgy saját jószántából, mint a vezető parancsára bemenjen. *Vizsgaszerű végrehajtása:*

A vezető mint a 12. gyakorlatnál viselkedik, az előhozandó tárgyat azonban vízbe dobja.

Az eb „hozd” vezényszóra tétovázás nélkül a vízbe fut és úgy viselkedik, mint a 12. pontban.

Erre az ebet az alábbiak szerint szoktatjuk:

Az ebben azt a tudatot kell ébreszteni, hogy a vízben nem történhetik baja, mert hiszen úszni is tud. Ezt csak lépésről-lépésre haladva érhetjük el. Legcélszerűbb a nyári meleget időpontul választani, mert akkor az eb nem is fázik meg olyan könnyen. A vezető saját maga is bemegy a vízbe, ebjét maga után hívja, esetleg egy falattal csalogatja. Ezt először sekély vízben teszi, majd lépésről-lépésre mélyebb vizet keres, ahol az eb úszni is kénytelen. Azok az ebek, amelyek szívesen hoznak elő, a vízbedobott tárgy után rendszerint már az első alkalomkor be-mennek.

Nagy hiba és végképpen elronthatja a vezető az ebet, ha erőszakkal a vízbe dobja, löki vagy viszi, mert ezt az ebet rossz emlékek előli félelem fűzi majd a vízhez.

16. A lövés és robbanás iránti közöny.

Lényege, hogy az eb a lövés és robbanás zajától ne ijedjen meg, hanem ezen zajokat figyelembe se vegye. *Vizsgaszerű végrehajtása a következő:*

A vezető, mint a 8. gyakorlat alatt, az ebet a megparancsolt helyen helybenhagyja, 15 méterre az

ebtől eltávozik, majd emelt csőtorkolattal egy lövést ad le, vagy egy kézigránátot dob el, behívja az ebet és lelép. Az *eb*, mint 5. alatt viselkedik a behívásig, melyet mint 8. alatt végez.

Nagyban az *eb* idegzetétől függ, hogy a lövés és robbanás zaja reá milyen hatással van. Első ízben minden *eb* megijed, ha váratlanul egy durranást hall. Míg azonban a megfelelő idegzetű ebnél azáltal, hogy gyakran robbanásokat vagy lövéseket hallatunk vele, a teljes közömbösség irántuk elérhető, addig a gyenge idegzetű *eb*, hacsak szervezeti hibája nem javul, sohasem lesz közömbös, hanem félelmét legfeljebb fegyelmezettsége fogja leplezni.

Egyedüli mód, hogy az ebet már fiatal korától kezdve lövéshez és robbanáshoz szoktatjuk. A szoktatás olyképpen történik, hogy először távolabbról, majd közelebről hallatjuk vele a lövést vagy robbanást. Nagyon fontos, hogy a zaj pillanatában ne tétlenül lézengjen az *eb*, hanem lehetőleg olyan gyakorlattal legyen elfoglalva, amely iránt különös kedvvel viseltetik, vagyis figyelmét teljesen lebilincseli. Az *el* nem foglalt *eb* figyelme a meglepetészerű dörrenésre sokkal inkább összpontosul, tehát ijedtsége is nagyobb lehet, mint a foglalatlan kutyáé, amely ténykedése közepette esetleg csak egy pillanatilag fog felfigyelni s utána munkáját tovább folytatja.

17. Fény iránti közöny.

Az ebnek hirtelen fény előtt nem szabad megfutamodnia. *Vizsgaszerű végrehajtása*:

A *vezető*, mint 5. alatt, helybenhagyja az ebet, majd 10 méterre eltávozik, ott megáll. Egy kijelölt helyen, körülbelül 60 méter távolságban magnéziumpor vagy kézi villanylámpa lesz meggyújtva. Parancsra behívja az ebet és lelép.

Az *eb* mint a 16. gyakorlatnál viselkedik.

Szoktatásról lévén szó, a *vezető* tehát éjjel ebjével a szabadban tartózkodva egy gyufának, majd

később egy zseblámpának alkalmazásával közömbösíti az ebet olyképpen, hogy először távolabbról, majd közelebről a felvillanó fénnel az eb felé világít. Később a világítást egy idegen eszközli. Kisebb hiba, ha erre az eb támad, nagy azonban, ha megijed és megfutamodik.

A két utolsó gyakorlat tisztán szoktatás tárgyát képezik. Az eredmény nagymértékben az eb belső tulajdonságaitól függ (bátorság, félnkség, renyheség minden iránt) és a vezetőnek az egyed természetéhez alkalmazkodó célszerű eljárásától, valamint a tapasztalatszerzés gyakori alkalmától függ.

Nagyon megszívlelendő és az eb megbízható működésére egy fontos próba az éjjeli gyakorlatozás, miért is a vezető ebjével már a fegyelmi gyakorlatok betanításánál éjjeli gyakorlatokat is a szükséghez mérten kapcsoljon be.

IV. RÉSZ.

Az előzetes kiképzés.

Már az első részben említettem, hogy az előzetes kiképzés az egyedben rejlő és tapasztalt előnyös tulajdonságok erősítését, a lappangó hajlamok előhívását és a szakidomításban szükséges jelek vagy vezényszavak betanítását célozza.

Lappangó hajlamoknak nevezem mindazokat, amelyek az adott egyedben megvannak, de szunyadnak, a vezető nem ismeri őket, ebje nem mutatta, mert nem került oly helyzetbe, amely egy ilyen tulajdonságot előhívott volna. Ilyen például a vadászösztön és ellenkezője. Ha a vezető az ebet sohasem vitte vad közé, akkor ezen örökölt tulajdonság nem is nyilvánulhat meg rajta, de ellenkezőjéről sem győződhet meg a vezető.

Alapvető jelek és vezényszavak alatt azokat értem, amelyek az ebet egyik vagy másik, esetleg több érzékének — a vezető által kívánt időpontban és módon való — alkalmazására készítetik és oly ténykedést váltanak ki belőle, amilyent a vezető akar. Ilyen például a „szimat“, „keresd“, „bánt“, „fűrkéssz“, „örizd“, „vigyázz“, „pszt“ stb.

„Szimat“ vezényszóra az ebnek a megjelölt helyen vagy tárgyon és amikor a vezető akarja, szimatot kell vennie, vagyis tudnia kell, hogy erre a parancsra vagy jelre szaglási érzékét kell alkalmaznia.

„Keresd“ parancsra a vett szimat után nyomon kell haladnia.

„Vigyázz“ vagy „pszt“ jelre figyelnie kell, tehát látását, hallását és szaglását latba kell vetnie, hogy minden változást a környezetben észrevegyen.

„Állítsd“-ra a megjelöltet meg kell támadnia.
 „Őrizd“-re az előtte lévő tárgyat csak a vezető veheti el.

„Bánt“ szóra a vezetőjének segítségére kell lennie, védenie kell.

Röviden összefoglalva, az előzetes kiképzés elérte célját, ha az eb az alapvető vezényszóra a kívánt teljesítmény lényegét végzi. Az, hogy az eb hogyan vesz szimatot, hogyan keres, mint védi a vezetőjét, hogyan támad, fekvé, állva őrizi-e a tárgyat, az már a szakkiképzésbe vág és semmiestre sem tartozik az előzetes kiképzéshez. Itt tehát csak a hajlamot ébresztem és az ebet a hajlamnak — parancsra vagy jelre — tetté való átváltoztatására szoktatom. Mindezekből kitűnik, hogy az előzetes kiképzés az eb bevezetésének egyik legfontosabb része. Minthogy hajlamok ébresztéséről, tettekké való átváltoztatásáról lévén szó, ezért a vezetőnek ügyelnie kell arra, hogy az ebet mindig a kívánt munkakedvben tartsa. Minden behatás, legyen az mellékkörülmény, amely az eb figyelmét eltereli, vagy kényszer, amely csak a kedv rovására alkalmazható, kikerülendő.

A kiképzés rövidítése érdekében a vezető az eben már előzőleg tapasztaltakat figyelembeveszi és ezek alapján állítja be az előzetes kiképzés gyakorlatait, kísérleteket. Egy félénk ebnél a támadásra vagy védekezésre irányuló kísérletet másképpen fogja beállítani, mint egy bátor ebnél.

Természetes, hogy az előzetes kiképzés nemcsak a fegyelmi gyakorlatok után kell, hogy kezdődjön, hanem már azok közepette is foganatosítható. Ez sok esetben a munkakedvre és a vezetővel való együttműködésre lesz jó kihatással, mert a fegyelmi gyakorlatok monoton voltát fűszerezni fogja, az ebet a foglalkoztatás változatossabbá, tehát kedveltebbé teszi. Oly esetekben, amikor a vezetőnek makacs, engedetlen, elkalandozó, önállóságra hajlamos, vagy túleleven, pajkos ebbel van dolga, akkor viszont az előzetes kiképzés különkapcsolása — ha

az eb már teljesen fegyelmezett, kézben van — lesz előnyös.

A kifürkészendő hajlamok az egyed érzéki és természetbeni tulajdonságaiból adódnak. Ennek következtében a végrehajtandó gyakorlatokat, azaz kísérleteket és az alapvető vezényszavak betanítását az alábbi csoportosítás szerint hajthatjuk végre. Természetes, hogy az itt felvett sorrend nem kötelező.

Ezek lennének hajlamra való kísérletek :

- I. Az orrmunkában.
- II. A szem- és fülmunkában.
- III. Az őrzésben.
- IV. A védő szolgálatban.
- V. A gyorsaságban.

I. Az orrmunkáról.

Az orrmunkában a vezető azt akarja megtudni, hogy ebjének szimatképessége megfelelő-e, szívesen használja-e az orrát és arra fog törekedni, hogy ebje a „szimat, keresd“, „szimat, elveszett“ és „fürkéssz“ jeleket, illetve vezényszavakat megtanulja és az általuk kívánt ténykedést végrehajtsa.

1. „Szimat“ *vezényszóra* az ebnek a vezető által megjelölt helyen vagy tárgyon szimatot kell vennie, vagyis ott, illetve azon szaglásznia kell.

„Szimat, keresd“-re az eb a kapott szimat után az ugyanazon szaggal bíró nyomon halad s a végén a nyom okozójához érve mutatnia kell, hogy a nyom végére ért, vagy okozóját megtalálta.

A „szimat“ és a „szimat, keresd“ vezényszavak betanítása egy gyakorlatba kapcsolandó, mert minden szimatvétel után az ebnek valakit vagy valamit keresnie kell. Ehhez az alábbi gyakorlatok alkalmazhatók :

a) A vezető ebjét a segédvezetővel hátrahagyja és eltávozik, anélkül, hogy az eb láthatná, mely irányba és hová ment. Legalkalmasabb az ebet a segédvezetővel egy zárt helyiségben visszahagyni.

A vezető a segédvezetővel már előre megbeszélte helyen valami tárgyat leteszi és a segédvezető által is ismert útvonalon eltávozik, majd elrejtőzik. A segédvezető az ebbel, mely vezetője után vágyódik, arra a helyre megy, ahol a tárgy fekszik. Fontos, hogy az ebet ne azon az úton vezesse, melyen a vezető ment, nehogy az eb „szimat” hangjel nélkül is felvegye vezetőjének nyomát. A tárgy közelébe érve a segédvezető, még mielőtt az eb a tárgyat észrevette volna, ismételten „szimat”-ot hangoztat és a tárgyra mutat. Miután az eb a tárgyat megszagolta, a vezetőnek ott kiinduló nyomára mutat és ismételten „keresd”-et hangoztat. Ha az eb a nyomot felvette, utána halad mindaddig, míg a vezetőt megtalálja. Útközben az ebnek munkáját ellenőrzi, hogy az szorosán a nyomon halad-e, mély vagy magas orral keres.

b) A nyomot a segédvezető fekteti, az ebet a vezető vezeti.

c) A nyomot idegen fekteti és az ebet a vezető vezeti.

Ezen kísérletek természetesen csak emberi nyomon hajtassanak végre, mert a szolgálati ebnek csak erre szabad beállítva lennie, más nyommal nem szabad törődnie. Nézetem szerint előnyösebb, ha az eb mindjárt első ízben idegennek a nyomát követi, idegennek a szimatát veszi fel, mert a gyakorlati életben a nyomozó eb a legritkább esetekben fog a saját vezetője után nyomozni. Különben pedig, ha idegen nyomon jól halad, akkor a vezető nyomát is biztosan tartja, hiszen ezt a legtöbb eb különös tanítás nélkül is megteszi. Ha ezzel szemben a vezető nyomán kezdjük a kísérletet, könnyen előfordulhat, hogy később az eb idegen nyom után érdeklődést nem mutat.

Természetes, hogy az idegennek, aki a nyomot fekteti, az ebbel érdekösszefüggésben kell lennie. Ezen érdekösszefüggés egy leendő közbiztonsági nyomozó ebnél kellemetlen emlékekhez fűződjön, ellenesetben az eb a nyom okozóját megtalálva hizelegni fog, bizalmaskodó lesz, ami ez esetben

nem kívánatos. Ebből következik, hogy az idegen, mielőtt eltávozik, kellemetlen behatást gyakorolva az ebre, ingerelve, bosszantva, annak teljes figyelmét és érdeklődését vonja magára. Mindamellett tekintetbe veendő az eb természete is, mert például egy gyáva eb a bosszantás vagy ingerlés elől a vezetőjének lábaihoz fog menekülni, de semmiesetre sem fogja az ő reá nézve ellenséges és félelemgerjesztő idegennek a nyomát felvenni. Ilyen ebbel a vezető saját nyomán fogja kezdeni a kísérletet vagy — ami nézetem szerint még célszerűbb — nem az orrmunkát választja az első kísérletekhez, hanem az őrzést, kísérő és védő szolgálatot, mert ezen gyakorlatok közben az eb esetleg önbizalomra, védekező, sőt támadó kedvre is tehet szert.

2. „Szimat, elveszett“-re az ebnek az adott szimat nyomán kell haladnia és a nyomon fekvő, ugyanazon szimatot viselő tárgyat kell előhoznia.

A szimatvételt az eb az előző kísérletnél már megtanulta, az előhozást a fegyelmi gyakorlatok alatt sajátította el s így a vezetőnek csak ezen két ténykedés összekapcsolásán kell gondolkoznia. Ennek elérésére az alábbi gyakorlatok alkalmasak:

a) A vezető ebjével előhozógyakorlatokat végeztet, majd amikor az eb az előhozandó tárgyat behozta, azt tőle átveszi. Az ebet pórázra kötve, azzal együtt elindul és azon van, hogy az eb egész figyelmét a kezében levő előhozótárgyra összpontosítsa. Egynéhány lépés után a vezető a tárgyat úgy ejti el, hogy azt az eb észrevegye, majd továbbhaladva 10—15 lépés távolságról, „elveszett, hozd“ hangoztatásával az előhozótárgy után sopánkodó ebet elbocsátja. Ha az eb a tárgyat előhozta, természetesen megdicséri és a gyakorlatot megismétli.

Ezen gyakorlatnál a „szimat“ vezényszót szántszándékkal elhagyom: indokom az, hogy elevenvérű ebnél, melynek egész érdekköre az előhozandó tárgyra összpontosul, a „szimat“ hangjel hatáson kívül maradna. Ennél a legelső gyakorlatnál az eb látja, hogy a tárgy hol van, vagy ha nem látja, sietségé-

ben szimatot biztosan nem fog venni. A tárgyhoz nyílegyenesen fut vissza s ha a „szimat“ parancsot már ismeri, megszokhatja, hogy azt máskor se vegye figyelembe. Ezt a vezető csak úgy kerülheti el, hogy a „szimat“ szót nem mondja.

Ennek a gyakorlatnak egy másik gyengéje még az, hogy az eb — nagyobb távolságra a tárgyért küldve — visszaemlékezve, hogy ő is ott volt, ahol a tárgy fekszik, nem a vezető nyomán, hanem saját nyomán fog a tárgyért haladni. Következménye lehet, hogy az eb később, ha a vezető szabad mozgást enged neki, miközben valamit elejt, nem a vezető nyomát fogja felvenni, hanem legelőször ott fog keresni, ahol szabadon mozgott.

b) A vezető ebjét lefekteti és helyben hagyja, ő maga elindul és az előhozandó tárgyat útközben elejti, majd más úton ebjéhez visszatér. Visszérkezve „szimat, elveszett“ hangjellel ebjét saját nyomára fekteti és indítja. E gyakorlatnak előnye az, hogy a vezető szimatot is vétethet az ebbel és valószínűleg a vezető nyomán fogja a tárgyat keresni. A helybenmaradás az előhozókedvet nem fogja csökkenteni, azonban megnyugtatólag fog hatni az ebre. Ezen kísérletnél a vezető a tárgyat lehetőleg úgy helyezze el, hogy az eb azt ne lássa és kénytelen legyen nyomon menni. Alkalmas erre dombosbokrós terep.

Úgy ennél, mint az előző gyakorlatnál, nehéz az idegen nyomon elveszett tárgy keresésére az átmenet, mert az eb mindig csak a vezető nyomán halad, vagy azon lesz vissza-, illetve elindítva. Ez csak akkor sikerül, ha az eb idegen nyomot biztosan vesz fel és ha az „elveszett“ szó határozóan fejt ki az elveszett tárgyak keresésének ingerét, vagyis az előhozókedvet ébreszti.

Erről a vezető úgy győződhet meg, hogy az eb által észrevétlenül ejti el a tárgyat és úgy küldi érte. Később nemcsak a megszokott tárgyat veszti, illetve rejti el, hanem más, az egyéni szagát viselő tárgyakat is.

Mihelyt az eb ezeket is biztosan keresi, akkor egy idegennel feketet nyomot és annak szagát viselő tárgyakat kerestet.

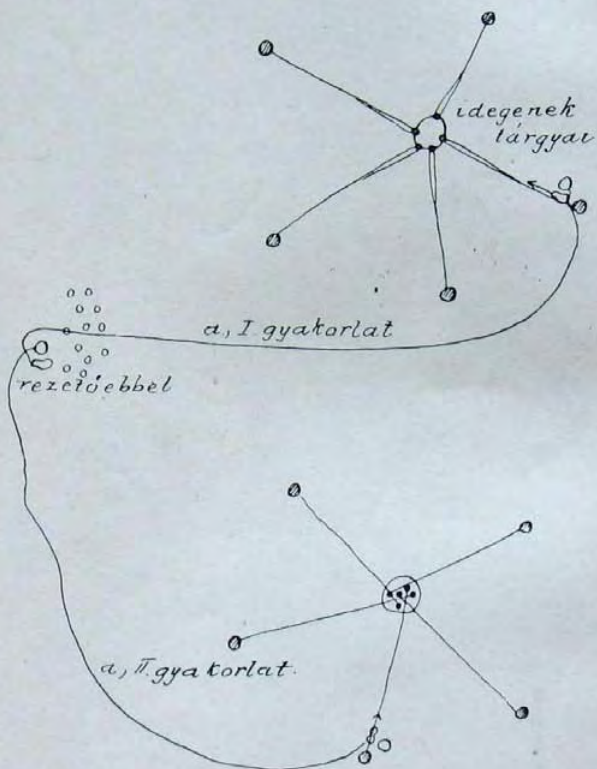
c) A vezető ebjével előhozógyakorlatokat végez. Közben az előhozófát egy zsinaghoz köti, amelyet azután a segédvezető közvetlen maga után vonszol, lassan eltávolodva az előhozófát elrejtí és visszatér. Utána a vezető az ebet „szimat, elveszett“ parancsral a tárgyért küldi. Ezen kísérletnek az a hátránya lehet harapós és őrzésre hajlamos ebeknél, hogy figyelmük nem a tárgyra, hanem az eltávolodó segédvezetőre fog összpontosulni. Ő utána iramodik majd az eb, a tárgyat elfelejtve. Ennek kiküszöbölése végett fontos, hogy a segédvezető lehetőleg lassan és semmiesetre sem futva távolodjon el, útközben pedig az előhozandó tárgyat ráncigálgassa, úgy hogy azt az eb lássa. A segédvezető minden egyes esetben az ebhez és vezetőhöz térjen vissza. Sok ebnél előnyös lesz, ha az első kereséseknél a vezető őket vezeti és a nyom pontos tartására buzdítja. Mihelyt az eb a megszokott tárgyat biztosan hozza, akkor a segédvezető vagy idegen a maga saját tárgyait rejti el. Ezen gyakorlatnak előnye, hogy az eb az elveszett tárgyak keresésének alapját idegen nyomán szerzi meg.

Az említett kísérleteknél tehát megtanulta az eb, hogy „szimat, elveszett“-re vagy „elveszett“-re egy nyomot kell felvennie és azon haladva egy tárgyat kell felvennie, majd később egy tárgyat kell előhoznia, mely az adott nyom szagát viseli. Előnyös lesz, ha a vezető a „szimat, elveszett“ vagy „elveszett“ hangjelhez a „hozd“ parancsot is fűzi, mert az eb a fegyelmi gyakorlatokból tudja, hogy erre egy tárgyat kell előhoznia.

3. „Fürkéssz“ vezényszóra az eb a vezető előtti terepen szabadon mozog, minden szemmel, füllel vagy orral észlelt embert és nagyobb, nem a terephez tartozó tárgyat jelez, kisebb tárgyakat pedig előhoz.

Az eb a fegyelmi gyakorlatokból tudja, hogy kézmozdulatra, vagy „jobbra“, „balra“ hangjelre az adott irányban kell haladnia. A vezető tehát ezen

Vázlat szimatösszhanghoz.
67. oldal.

jelek alkalmazásával alacsonybokros terepen, vagy burgonyaföldön, esetleg magas fűvel benőtt réten, „jobbra, fürkéssz“, „balra, fürkéssz“ vezényszavakkal, a „fürkéssz“-t hangsúlyozva elindítja. A terepben egyik helyen a segédvezető, másik helyen egy idegen, harmadik helyen a vezetőknek egy tárgya van elrejtve. Az eb, ha jó az orra és élénktermészetű, szóval nem tunya, feltétlenül észre fogja venni a terepben elrejtett egyéneket és tárgyakat: az elsőket természetéhez mérten jelezni fogja, utóbbiakat esetleg elő is hozza.

Ezzel az előzetes kiképzés ebben a kísérletben célját el is érte.

Az alatt, hogy az eb természetéhez mérten fogja az észlelteket jelezni, azt akarom mondani, hogy a bátor eb az idegenre valószínűleg ugatni fog, a félénk eb, farkát behúзва, esetleg vezetőjéhez fut, míg a szívesen előhozó minden tárgyat vezetőjéhez cipel, olyanokat pedig, melyeket nagyságuk miatt fel nem vehet, körülugrálással vagy csaholással fog jelezni. Mellékes tehát, hogy az eb mi módon jelzi, hogy talált, fontos az, hogy egyáltalán mutassa. Ezen gyakorlat többszöri ismétlésekor kitűnik, hogy az eb a fürkészt kedvvel végzi-e, hajlama van-e rá?

Leginkább azon ebek lesznek erre kaphatók, amelyek nevelésük és fegyelmezésük alatt megszokták, hogy vezetőjük előtt nagyobb távolságra is, szabadon bocsátva vigan és fürgén mozoghatnak.

4. *Az eb szimatképességének legfontosabb próbája a szimatösszhang.* Szimatösszhang alatt értem azt, hogy az eb több tárgy közül vezetőjének vagy egy idegennek a tárgyát keresi ki, akiről előzőleg a vezető vele szimatot vétetett.

Ez bármennyire is csodálkozásra méltó, hogy az eb erre képes, tulajdonképpen az ő részéről egy semmitmondó teljesítményről van szó, mert ha orra jó és a szimatvételt, valamint az elveszett tárgyak keresését bírja, jobban mondva, adott szimatot biztosan vesz és tudja, hogy „elveszett“-re tárgyat kell előhoznia, tisztán csakis természetadta szaglóképességét alkalmazza.

Az ebnek ezen teljesítményre való bevezetése az alábbi módok szerint vezetett eredményre:

a) Négy-öt idegen egy körülbelül 50 méter átmérőjű körön egymástól egyenlő távolságra feláll. A vezetőnek egy jelére mind az öt a középpont felé halad és ott egy kis körön (2 méter átmérőjű), a nagy körön lévő álláspontjuknak megfelelő helyen, egy-egy tárgyat letesznek és régi helyükre visszamennek. A vezető az ebbel az egyikhez lép, róla szimatot vétet és az ebet a letett tárgyak felé indítja. Ha az eb tévedés nélkül több ízben a megjelölt embernek a tárgyat előhozta, akkor a tárgyakat már nem a nagy körön levő felállási pontnak megfelelő helyen tesszük le, hanem össze-vissza cseréljük. Ha az eb a kívánt tárgyat ígyis előhozta, akkor feladatát felfogta.

A következő gyakorlatot az alábbiak szerint állítjuk be: Az idegenek egymás mellett két-két lépés távolságra állanak fel. Egyszerre elindulva körülbelül 30 lépést haladnak, ott kiinduló helyüknek megfelelően tárgyaikat leteszik és visszatérnek. A vezető az egyik idegenről szimatot vétet az ebbel, majd annak nyomán elindítja. Ha az eb a kívánt tárgyat előhozta, megdicséri. Többszöri ismétlés után, ha az sikerrel jár, akkor az idegenek helyükről nem mennek el, hanem a tárgyakat maguk elé dobják. Az ebnek ezt látnia nem szabad. Utána a vezető az ebbel az egyik emberről szimatot vétet és úgy indítja el.

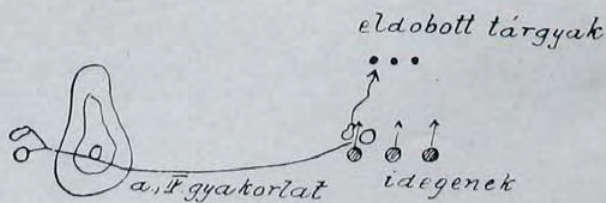
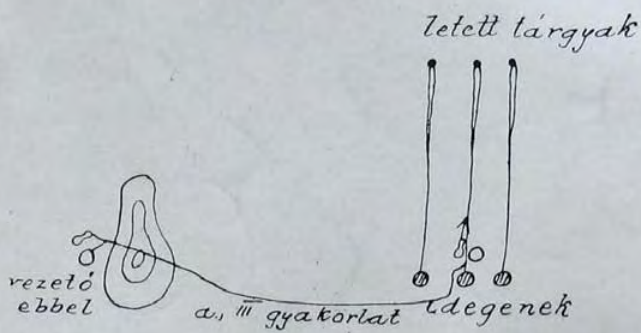
Alapja ezen kísérletnek az elveszett tárgyak keresése idegen nyomán. Így tehát az eb eleinte nyomon haladva találja meg a tárgyat, mely mellett más tárgyak is fekszenek. Később a nyomon túl több tárgy között találja meg a kívántat, azután több egymáshoz közel lévő párhuzamos nyom között az egyiket kell tartania és az azzal azonos tárgyat felvennie. Amikor ezen mellékkörülményeket már megszokta, nyom nélkül egy megjelölt embernek a tárgyat kell felvennie, természetesen szimat alapján.

b) Egy másik módja, hogy a vezető egy idegennel nyomot fektet és annak a végén helyezteti el vele

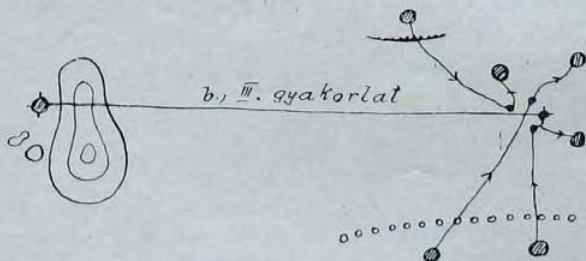
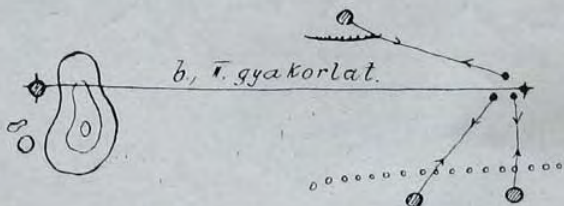
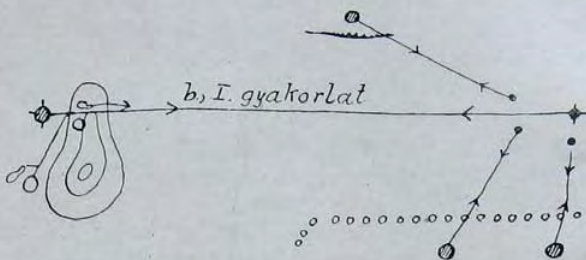

Pumi. — 241. oldal.

Szimatösszhang.
68. oldal.

Szimatösszhang.
69. oldal.

a tárgyat. Közben három-négy más ember a fektetett nyomhoz merőlegesen elindulnak és nem messze a lelett tárgytól, a nyom közvetlen közelében, egy-egy saját tárgyukat szintén leteszik. Ezután ismét úgy távoznak el, hogy a kereső eb őket ne lássa. Az első nyomot fektető ember azonban kiindulási helyére tér vissza. A vezető ekkor szimatot vétet róla és az ebet elindítja. Feltéve, hogy az eb több ízben helyesen oldja meg a gyakorlatot, a fel nem veendő tárgyak mindig közelebb és közelebb lesznek az előhozandóhoz letéve. A szimatzavaró egyének sem vonulnak el ezután az eb láthatárából, míg végül közel egymáshoz állanak az eb keresésekor is.

c) Az ebnek több tárgy közül a vezetőjének tulajdonát kell előhozni.

Az az eb, amely az a) és b) alatti kísérleteknél megfelelt, ezt minden további oktatás nélkül megteszi. Amennyiben a vezető tárgyát nem hozná elő, akkor a vezető a kísérletet megelőzőleg az előhozandó tárggyal előhozógyakorlatokat végeztet ebjével. Nyomban utána előkerülnek az idegenek is és a vezetővel együtt egy körben felállva, tárgyaikat valamennyien a kör közepébe dobják. A vezető az ebet elindítja s ha a kívánt tárgyat előhozza, megdicséri. Fontos ezen kísérletnél, hogy úgy a vezető, mint a többi egyén tárgya, legalább is a gyakorlatok folyamán később egyforma legyen, ellenkező esetben könnyen megeshet, hogy az eb szemmel keres.

A szimatösszhang nagyban alapját képezi a szakidomításban kidolgozandó azonosításnak. Sikerküknek alapja az ebnek természetadta megfelelő szimatképeessége; feltételük, hogy az eb előzőleg az előhozásban teljesen ki legyen képezve és az elveszett tárgyak keresésének alapját tudja. Amennyiben egy eb a szimatösszhangban nem felelne meg, úgy az vagy előzetes hiányos kiképzésének, vagy meg nem felelő orrának tudható be. A hiányos kiképzés megállapítható s ha nem ez az ok, sikertelenség esetén csak a szimatképeesség állhat fenn.

A felsorolt kísérletek alapján megállapíthatjuk, hogy ebünk oly szakban, melyben a kiképzés a szaglási érzékre van alapozva, kiválóan fog-e megfelelni, megfelelő lesz-e, vagy pedig nem felel meg.

Általában véve a vezetőnek az orrmunkában való eljárásnál az előzetes kiképzés alatt a következő igen fontos körülményeket kell szem előtt tartania és mellőznie:

1. Az ebet minden szín alatt arra kell birni, hogy minden más érzékét lehetőleg teljesen mellőzve, csak a szimatkéességét használja, vagyis mutassa.

2. A szimatadásnál, ha az eb egyszer felfogta, hogy mit kell „szimat” parancsra tennie, mindig más és más egyénről vegyen szimatot.

3. Az összes kísérleteknél, lehetőleg már az első gyakorlatozásnál, ne a vezető legyen az, akinek szimatja után dolgoznia kell az ebnek.

4. Az előzetes kiképzés alatt az orrmunkában megejtendő kísérletek csak rövid távolságokra szorítkozzanak és csak oly időjárásban és terepen legyenek végrehajtva, mely a szimat, egyáltalán a szag, a nyom rögzítését minél előnyösebbé teszi.

Ennek bővebb magyarázatára az alábbiak szolgálnak:

A fiatal eb, kivált akkor, ha nem volt alkalma szaglólétehetőségéről meggyőződni, vagy ha az gyenge, akkor jobban bízik látóképességében és szemmel keres. Ezt a vezető csak úgy küszöbölheti ki, ha az ebet — gyakorlatozás közben — oly körülmények közé állítja, amelyek részére a látást lehetetlenné teszik, vagy legalább is annyira megnehezítik, hogy önönmagától a szimatkéességét kelljen alkalmaznia. Minél természetesebbek ezen gátló körülmények, annál valószínűbb és nagyobb lesz a siker. Ez okból legcélszerűbbnek tartom az orrmunkának kísérleteit eleinte esténként, később éjjel, sötétben tartani, vagy gyakorlóterepként erdős, bokros területet használni. Ezenkívül felhívom a figyelmet azon fontos körülményre is, hogy az orrmunka az ebet testi-leg kifárasztja s emiatt a gyakorlatozás nappal,

melegben munkakedvét csökkentheti, míg éjjel figyelmesebb is.

Kivéteelt képezhetnek félénk ebek, melyekkel a vezető félhomályban, vagy nappal erdős, bokros terepen foglalkozhat. Gyáva ebről egyáltalán nem is szólok, mert annak puszkapor és ólom jár, — modernebb felfogás szerint: strichnin.

A fürkészt, melyben nemcsak orrmunkát, hanem amellettt szem- és fülmunkát is követelünk, váltakozva végeztesse a vezető nappal és éjjel.

Hogyha a kísérleteknél a vezető mindig egy és ugyanazt a segítőszemélyt vagy tárgyat alkalmazza, illetve használja, akkor az eb végül csak a megszokottra lesz beállítva és a vezényszó, valamint segítőszemély vagy tárgy között könnyen az a kapcsolat létesülhet az ebnél, hogy „szimat, keresd”-re vagy „szimat, elveszett”-re, valamint „fürkéssz”-re mindig csak azt a bizonyos megszokott valakit vagy valamit kell keresnie: szimatösszhangban pedig egyáltalában nem fog működni.

Ez helyénvaló a jelentő- és küldönc-ebeknél, ezeket azonban az előzetes kiképzés alatt egy állandó nyomhoz még nem szoktatjuk, mert nem tudhatjuk már most, hogy az adott eb más tulajdonságainál fogva alkalmas-e jelentőszolgálatra, vagy sem. Eltekintve ettől, könnyen megtanulja az eb egy megszokott szimat után való járást a nyomon, de sokkal nehezebb, a legtöbb esetben elérhetetlen egy így szoktatott ebet bárki nyomának felvételére készíteni. Előre pedig nem tudhatjuk, hogy ezen ebre — éppen mint közbiztonsági nyomozó-ebre — nem-e lesz szükségünk?

A jól nevelt ebnek érdekközpontját teljesen a vezetője foglalja el, mert tőle ered ránézve minden jó és kellemes, így tehát a vezető nyomának követése is kellemeset jelent neki. Ha már most a vezető, mint szimatokozó, saját magát állítja be s tetejében még a sikeres gyakorlat végén ebjét meg is dicséri, esetleg megjutalmazza, ezen kellemes érdeklődés még fokozódni fog annyira, hogy másnak a nyoma

hidegen fogja hagyni. Természetes, ha most a vezető ebjét idegen szimat után indítja, a kísérlet nem sikerül, a dicséret is elmarad s így az idegen szimathoz, ha nem is rossz, semilyen, de legkevésbé kellemes érdekek fűzik. Ez az eb nehezen lesz rábírható, hogy idegen nyomon is haladjon. Következménye, hogy a vezető ebjének érdeklődését az idegen iránt ébreszteni akarván, az idegent arra fogja kérni, hogy ebjének valami jót tegyen vagy adjon s így az eb, a nyom végére érve, az idegennek hizelegni fog és barátságos lesz hozzá. Ilyen eb a közbiztonsági szolgálatban valószínűleg nem lesz megbízható, kivált akkor, ha félénk természetű. Leendő jelentőseknél a gyakorlat ilyenén beállítása megengedett dolog. Kivált káros hatással lesz, ha a vezető áll be állandóan mint szimatokozó az elveszett tárgyak keresésénél és a szimatösszhangnál. Véleményem ezért, hogy ezen két kísérletnél az eb először egy idegennek tárgyát keresse s csak ha ezt tudja, következék a vezető tárgyának többek közül való kikeresése.

Fenti fejtegetésemet a következő példával vázoló: Egy 20 éves fiatalember egy kis lányba szerelmes. Egy szép napon ezen fiatalember elé öt kis leányt állítunk, kik között szerelme is jelen van. Minden kis leány kezében saját fényképét tartja és felszólítjuk őket, hogy a szomszéd szobába távozzanak, ott képeiket a falra egymás mellé akasszák és ismét térjenek vissza. Visszatérésük után a fiatalember — mondjuk — azt a parancsot kapja, hogy az öt közül az egyiknek képét, de nem szerelmének képét, hozza elő. Meg vagyok róla győződve, hogy az illető, az öt kép előtt állva, legelőször is — itt az embernél is ösztönről lehet szó, ugyanolyan jogosan, mint az ebnél — szerelmének képét fogja kikeresni és nézni. A parancsot azonban — mint ember, erkölcsi alapon állva — teljesíti és a kívánt képet hozza. Nem úgy áll a dolog azonban az ebnél. Az eb erkölcsöt, eszmét nem ismer, hanem teljesen önfenntartási ösztönének él, melynek középpontja a vezető. A parancsot legfeljebb szokásból teljesíti.

Mi azonban még a kiképzés elején állva, csak most kezdjük szoktatni az ebet az engedelmességre. Ha tehát már most, a szoktatás elején, a káros mellékkörülményeket ki nem küszöböljük, vagyis a kiképzésben fordított sorrendet alkalmazunk, akkor ezen káros mellékkörülmények figyelembevételéhez szoktatjuk az ebet.

Figyelemmel kell lennie a vezetőnek arra is, hogy orrmunkát igénybevevő kísérleteket szimattartó talajon és megfelelő időjárásban gyakorolja. A szimattmunka tudniillik testileg fárasztja az ebet és annál jobban kimeríti, minél gyengébb a kidolgozandó nyom. Ha ezen körülményt figyelmen kívül hagyjuk, akkor az eb az orrmunkához feltétlen szükséges munkakedvet elveszíti, mert a fáradság kellemetlen, tehát gátló körülmény.

Hogy a szimattmunka fárasztó voltát megérthetővé tegyem, az egyik tanfolyamon a szimattmunka elméleti előadása közben a következő — hogy a szokáshoz híven mondjam — szemléltető kísérletet eszközöltem: Két hosszú, tisztára súrolt asztalt állítottam egymás mellé, úgy hogy közöttük körülbelül három arasznyi hézag maradt. A vezetők közül hármat a teremből kiküldtem azzal, hogy szólításra majd belépjenek. Közben egy közismert erősszagú sajttal az asztalokon, ezeknek egyik végéről a másikig egyenes, majd félköralakú, hol pedig éles sarokban irányt változtató vonalat húztam. Miután ez megtörtént, a három kiküldött embert behivattam, elmagyaráztam, hogy mit akarok bemutatni és — hogy úgy mondjam — szimattot vélttem az egyik emberrel a megmaradt sajt darabon, megmutattam a nyom elejét és felszólítottam, hogy igyekezzen a sajttal húzott vonalat végigszagolni, vajjon eltalálja-e? Az első kísérlet nagyon tétovázva ment, mert a vezető a sajt szagát nem tudta magának megjegyezni. A másik ember lassan haladt, a vonalat nem biztosan tartva, hanem mindig cikcakban keresztezve. Végül is láthatólag belefáradt. A harmadik szintén lassan haladt, cikcakozás nélkül, de többször kérte,

hogy a sajtot megszagolhassa, mert állítólag nem tudta a szagot huzamosabb ideig megjegyezni. Mindhárman azonban alaposan elfáradtak és azt mondták, hogy úgy érzik a tüdejüket, mintha nagyobb utat futólépésben tettek volna meg.

II. A szem- és fülmunkáról.

A szem- és fülmunkában a vezető arra törekszik, hogy ebjének éberségét is kiismerje. Igyekezzen az ebet „pszt“ vagy „figyelj“ hangjellel figyelésre bírni és ezekhez a jelekhez szoktatni. Látóképességéről és hallásáról meggyőződni. Erre legalkalmasabb, ha a vezető ebjével este megy ki, mert homályban vagy sötétben az ebek mindig éberebbek, érzékeik feszültebbek és így könnyebben is elbírálhatók.

1. A *hallásról* könnyen meggyőződhetünk, ha az ebbel erdős, bokros terepen letelepedünk és egy idegent felkérünk, hogy az előtte már ismert hely felé közeledjék. Első ízben lopva közeledjék. Az eb, ha ébertermészetű, figyelni fog s előbb-utóbb a közeledőt jelzi is. Ha ezt nem tenné, akkor az idegen egy támadást intézzen a vezető ellen, mely az eb felingerültségének esetén érjen véget és az idegen vonuljon vissza. Még ugyanakkor, de legkésőbb másnap, ismételje a vezető a kísérletet.

Ez alkalommal megfigyelhető az is, hogy hogyan jelez az eb. A félénk esetleg szűkölni fog és a vezetőhöz bújik. A bátortermészetű támadási szándékot fog mutatni. Ideges ebek éberebbek lesznek, a tunya természetűek azonban itt is lomhák és csak akkor jeleznek, amikor a vezető a közeledőt már régen észrevette.

Előfordul, hogy egy éberséget különben nem mutató eb azon esetben, ha az idegen meglepetés-szerűen kellemetlen behatást gyakorol rá, legyen az ütés, megijesztés, dobás, vagy bármi más, ami az eb idegeit felcsigázza, néhány ismétlés után igen éber lesz, ami természetes is.

Félénk ebek ezen kísérletnél bátorságra is szert tehetnek, ha a közeledő, mihelyt az eb észrevette, elszalad.

2. A szem megítélése úgy eszközölhető, hogy a vezető ebjével, miután az 1. alatti kísérletet már megejtette, egy erdősézzel szemben letelepedik. Az erdőben lévő idegen az erdősézhöz közeledik és ott zaj nélkül mozdulatokat végez. Ha az eb őt észrevette, akkor a vezető intésére teljesen nyugodtan állva marad. Az eb valószínűleg mereven feléje fog figyelni s ha jó a szeme, nemsokára az emberi alak körvonalait is észleli és az idegent természetéhez mérten jelezni fogja.

Az esetben, ha az eb nem jelezne, valószínűleg az emberi alak körvonalait nem tudta a környezettől megkülönböztetni, tehát szeme gyengébb, mint más ebé. Ilyenkor a vezető ismét int, amire az idegen újra mozdulatokat végez. Majd a vezető az erdősézhöz közelebb megy az ebbel és a kísérletet ismétli, de lehetőleg mindig más és más helyen. E gyakorlatokhoz dombos vidék is alkalmas; ott az észreveendő idegen a domb mögül hirtelen felbukik, majd eltűnik és így igyekszik az eb figyelmét magára vonni.

A szem- és fül munkának alapja a látó- és hallóképesség, feltétele az eb éber természete.

Egy eb látó- és hallóképességének elbírálása bár nem lehetetlen dolog, de igen nehéz, pontos megfigyelést és sűrű kísérletezést igényel.

Az éberség azonban pontosan megállapítható, mert nagyban az eb egyéb természeti tulajdonságai-
val, mint félénkség, idegesség, tunyaság, lomhaság stb. függ össze.

A szem- és fül munka elbírálásánál mértékadó, hogy az eb veszi-e észre először a jelzendőt, vagy a vezető. Előző a megkívánt s ha ezt gyakorlatozás közben nem tapasztaljuk, akkor az ebet, ha az egyébként vezető nélkül figyelve, a jelzendőt idejekorán észleli és jelzi, megfelelő leendő figyelő- és felderítő-ebnek minősíthetjük.

Fontos, hogy ezen kísérleteknél a közeledő mindig szél ellen haladjon, különben az eb szimatvétellel fog észlelni. Akkor pedig a kísérlet meddő maradt, mert a szem és fül elbírálhatatlan, tekintettel arra, hogy az eb ebbeni fogalkozását a legtöbb esetben az orrával fogja kiegészíteni.

Jogosultnak látszik az az ellenvetés, hogy az az eb is lehet jó figyelő és felderítő, amelyiknek szeme, füle rossz, de orra jó. Látszólag igen, sőt erre is építünk ezen ebeknél, válaszom azonban, hogy gyakorlati értéke nincsen, mert csak akkor válik be, ha a szél kedvező irányból fúj. Ezt pedig a lesállításban levő csendőr, vagy a harcvonalon figyelő harcosa nem rendelheti meg. Természetes, hogy előnyösebb, ha a jó szemű és fülű ebnek jó orra is van.

Általában véve a fontosabb kikapcsolandó mellékkörülmények a következők:

1. A gyakorlatot úgy kell beállítani, hogy az eb kénytelen legyen csak a szemét és fülét használni.

2. Ha egyszer már felfogta, hogy mit jelent a „pszt” vagy „figyelj”, mindig más és más idegen legyen a jelzendő és a figyelés mindig más és más helyen legyen gyakorolva.

3. A terep és az idő, amelyben és amikor ezen gyakorlatozásokat végezzük, úgy választandó, hogy az eb éberségét már ezek is felkeltsék, ébresszék, esetleg fokozzák.

III. Az őrzésről.

Az őrzésben való előzetes kiképzésnél a vezető törekedjék az ebnek ebbeli hajlamát, bátorságát, félénkségét megállapítani.

Sok esetben az eb ezen kísérleteknél megkülönböztető képességét is mutatni fogja.

Az előzetes kiképzés alatt a vezető a ház és tárgyak őrzésében próbálja ki ebjét. Természetes, hogy nem eléggé éber ebekkel a vezető a II. pont-

ban vázolt gyakorlatokat fogja előzőleg végezletni. Kapzsi, etetésnél harapós, falánk ebek és olyanok, amelyek a helyes nevelés következtében a vezető otthonát, illetve tartózkodási helyét saját magukénak is tekintik, ragaszkodó természetűek, azoknak rendszerint hajlamuk van az őrzésre is.

A szukák között több megfelelő őrző-eb akad, mint a kanok-nál, mert az előbbieknél már egy velük született természeti tulajdonság az otthonhoz, a fészekhez való ragaszkodás és annak megvédése.

Ezen hajlamra épül a kiképzés későbbi fázisában a sokféle őrzőszolgálat.

a) A vezető ebjét éjjel a ház udvarán szabadon bocsátja, először idegent, később házbelieket kér fel, kiket az eb ismer, hogy az udvar bejárata felé közeledjenek és belépjenek. Majd az idegen nem az ajtón, hanem a kerítésen át hatol be az udvarba. Olyan ebek, amelyek eleinte közömbösek az idegenrel szemben, ingerelhetők, de csak annyira, hogy ugassanak. A támadó kedv a későbbi gyakorlatozás alatt amúgy is kifejlődik. Ha az ebet teljesen felbőszítettjük, esetleg a védekezésig ingereltetjük, akkor könnyen megeshetik, hogy házon vagy udvaron kívül is, az utcán ártatlan embereket támad meg, kikkel szemben közömbösnek kell lennie. Ennek a gyakorlatnak többszöri ismétlése után az eb a kívánalmaknak rendszerint meg fog felelni, hacsak nem tunya, mindenkivel szemben bizalmaskodó, vagy annyira gyáva, hogy idegen láttára még hangot sem mer adni. Félénk ebek is lehetnek jó házőrzők, mert azok éjjel nagyon éberek és éppen félénkségük miatt minden gyanus neszre vagy észleltre jeleznek. Előfordulnak ebek, melyek többszöri kísérlet után nemcsak azt tudják megkülönböztetni, hogy házbeli vagy idegen jön-e, hanem hanglejtésükkel azt is jelzik, hogy a közeledő nyíltan vagy lopódzva, bújva jár. Ilyen ebeknél feltételezhető, hogy más munkában is tudnak megkülönböztetéseket tenni, ami kivált a közbiztonsági szolgálati ebeknél igen értékes tulajdonság.

b) A tárgyak őrzésére való bevezetés úgy történhetik, hogy a vezető ebjét lefekteti és megláncolja. Majd eléje teszi kedvenc előhozófáját és felkér egy idegent arra, hogy az eb mellett elmenve, a tárgy előtt álljon meg, nyúljon a tárgy után s ha az eb védő- vagy támadó szándékot mutatna, vonuljon azonnal vissza. Félénk ebek, melyeket előzőleg idegének bántalmaztak, e kísérletben nem fognak beválni.

Egy másik módja ennek a kísérletnek, amely falánk, bár félénk ebeknél is bevált, az, hogy etetésükkor az idegen az eb etetővályúját iparkodott elvenni. Erre ezek az ebek a kívánt ténykedést rendszerint kifejtik, azaz az idegének nekimennek, vagy legalább is fogvicsorgatva ráfordulnak. Ilyenkor az idegen távozzék ismét el. Többszöri ismétlés után a vezető nem az eb etetőhelyén őrizteti az etetővályút, hanem más helyen is, s amikor így is őrzi, más tárgyat tesz elébe.

Az őrzésnek alapja az ebben rejlő tulajdonvédelemnek hajlama, a vezető lakhelye vagy tartózkodási helye iránt; tárgyak őrzésénél még a kapzsiság és ennek fokozatai. Mindegyiknél feltétel a bátorság és éberség.

Az előzetes kiképzés alatti kísérleteknél az eb feladatát akkor teljesíti, ha a közeledőt jelzi, illetve tárgyőrzésnél támadó szándékot mutat.

Ezen kísérleteknél nem fontos, hogy az eb mi módon észleli a közeledőt, mert a vezető nem az érzéki tulajdonságok fejlettségét akarja elbírálni, hanem az őrzésre való hajlamot óhajtja kifürkészni, mint természeti tulajdonságot.

Az olyan ebet, amely az őrzési kísérletek alkalmával támadó szándékot is mutatott, leendő kiváló őrző-ebnek lehet minősíteni. Ez az eb, ha különben testi tulajdonságai is megfelelőek, nemcsak mint jelző őr, hanem mint védő-őreb is tekintetbe jöhet, megfelelőnek mondhatjuk azt, mely ha nem is támad, de minden idegent élénken és tartósan jelez. Az az eb, amelyik még ezt sem teszi, nem megfelelőnek tekintendő.

Gyakran tanyákon két ebet találunk, mint őrző-ebeket: az egyik éberségénél és esetleg kis természeténél fogva csak mint előcsahos szerepel, míg a másik, az erősebb, de természetében lomhább, az álom-szuszék, előzőnek csaholására felébred s feladata abban merül ki, hogy felébresztve, testalkatánál és bátorságánál fogva, nyomatékosan teremtet és esetleg véd is.

Volt egy német juhász-szukám, amely csak a vezető jelenlétében támadott, a védekezésben és őrzésben azonban kitűnő volt. Csaholásának, ugatásának vagy morgásának hanglejtéséből kiismertem, hogy a közeledő nyiltan jön-e, a saját udvaromba lépett-e be, vagy pedig mellette haladt-e el. A kéményseprőt például nyílt, egyforma magas hangú vakkantásokkal jelezte. Egy másik kitűnő őrző-eb nemcsak gazdájának udvarát védte, hanem a mellette levő burgonyaföldet is, mely az úttól nem volt külön elkerítve. Amíg idegenek a burgonyaföld mellett vezető úton haladtak, addig csak figyelemmel kísérte őket. Egyszer azonban éjfél tájban egy hivatlan vendég a krumpliföldre lépett s még mielőtt az első bokor alját kiásta volna, az eb már is ott termett. Lerántotta és mindaddig nem hagyta felállni, míg dühös ugatására gazdája oda nem ért. Az idegen természetesen ártatlan volt, saját véleménye szerint. Úgy az előző, mint ennek az ebnek az eljárása a megkülönböztetés tehetségére is vall.

Félénk ebeknél, sőt gyáva ebeknél is tapasztaltam, hogy bajukon — amennyiben az nem szervi hibából ered — sok esetben úgy lehet segíteni, hogy egy fához, még jobb, ha a ház bejárata mellett lévő ebbódéhoz kikötjük őket. Az így megláncolt ebet egy idegen ingerli s ha ez eredménytelen marad, meg is támadja. Fontos, hogy abban a pillanatban, mikor az eb a védekezésre hajlamot mutat, az idegen elfusson. Első ízben semmiesetre ne okozzon fájdalmat az ebnek. A bódéhoz láncolt ebnél a bódé bejáratát eltorlaszoljuk, hogy az eb — menedéket keresve — el ne bújhasson.

IV. A védő szolgálatról.

E szolgálatra való hajlam az ebnél abban fog nyilvánulni, hogy vezetőjét készségesen védi s parancsra egy idegent gondolkodás nélkül megtámad. Itt tehát az eb bátorsága és rámenőkedve fog nagy szerepet játszani; meg kell tanulnia, hogy „bánt” hangjelre a vezetőjét támadó idegent azonnal megtámadja. Ha vezetőjétől távol van és a hangjel elhangzik, vagy pedig az eb maga is észleli, hogy vezetője mással dulakodik, azonnal gazdájának segítségére kell sietnie. Igen sok ebnél ez már veleszületett tulajdonság, amely mindjárt első alkalomkor megnyilvánul, vagy ha bennük lappang, kevés kísérellettel előhívható. Van azonban eb, amely a saját irháját már eleve — anélkül, hogy rossz tapasztalatokat szerzezhett volna — annyira félti, hogy vezetőjét mindig cserbenhagyja. Sok ebnél a hibás nevelés okozza ezt, amennyiben a vezető nemtörődömsége miatt ebje nem ragaszkodik eléggé hozzá, vagy az elkalandozást megszokta s így figyelmét minden más inkább leköti, mint a vezetője. Teljesen saját énjének él.

Én az ebnek azon ténykedését, hogy vezetőjét védi, hálaérzése megnyilvánulásának vélem, amely természetesen csak akkor lesz észlelhető, ha a kellő ragaszkodás, hűség, szeretet és vonzalom is fennáll, mert hiszen ezeknek folyománya. Utóbbiak csak akkor keletkezhetnek, ha a vezető viszont ebjével szemben hasonló érzelmeket táplál és azokat az eb előtt tetteikkel be is bizonyítja.

A vezető ebjével, ha az bátortermészetű, azt szabadon hagyva, a terepben letelepedik, úgy hogy az eb a közeledőt észre ne vehesse. Utána az idegen a vezetőhöz lopózik és azzal dulakodni kezd. Az ebnek ekkor meggondolás nélkül a vezetőnek azonnali „bánt” kiáltására meg kell támadnia. A bátor eb ezt valószínűleg meg is fogja tenni, mert hiszen az előző kísérelteknél alkalma volt már embert fogni.

A félénk ebbel a vezető úgy helyezkedik el, hogy az eb a közeledőt láthassa, vagyis el legyen már rá készülve, hogy egy harmadik is kerül a játékba. Fontos ez azért, mert ha az idegen meglepetésszerűen lép a vezetőhöz és annak ebjéhez, akkor ez utóbbi félénkségénél fogva, a hirtelen meglepetés hatása alatt, határozatlanul nézi a támadást végig, csak később fog befolyni, vagy egyáltalában nem, hanem megfutamodik. Tapasztalatom szerint félénk ebek ennél a kísérletnél akkor felelnek meg, ha a vezetőjük iránti ragaszkodás nagysága félénkségüket túlszárnyalja. Léteznek olyan félénk ebek is, amelyek, ha segítve látják magukat, ijedségükről letesznek és védekeznek, illetve támadnak. Vannak viszont félénk ebek, amelyeknek azonban a ravaszság párosulva a harapóssággal is tulajdonságuk. Szívesen harapnak s így a fenti kísérletnél is kaphatók lesznek arra, hogy a támadót kellő óvatossággal, de mindenesetre hátulról, megfékezzék.

Harapós ebeknél nehezen bírálható el, hogy a védést a vezetőjük miatt, vagy pedig csak harapási vágyuk kielégítéseért végzik. Ez azonban a gyakorlati életben mellékes, legfeljebb hátrány más szolgálati ágakban, amelyekben az ilyen eb nem alkalmazható.

Érdekösszefűződést keresni ennél a kísérletnél olyképpen, hogy előzőleg a támadó az ebet ingerli s miután ez már felbőszült, akkor kezdjük a kísérletet — helytelen. Ezt azzal indokolom, hogy így az eb — a vezetőt figyelmen kívül hagyva — a közeledőt haragból támadja meg. Megengedem, hogy ezen szolgálat betanítására ez egy módszer lehet, ha a helytelen indító okból az átmenet — az ebnek ezen feladat helyes felfogásához — megtalálható. Ez, mint sok más, pillanatoktól, az egyedtől, a vezető- és nemkülönben a segítőszemélynek ügyességétől függ és a szakidomításhoz tartozik.

Fentiekből következik, hogy az eb ezen gyakorlatok végrehajtása alatt kifejtett ténykedésének elbírálásánál kiválóan alkalmasnak minősítjük azt az

ebet, amelyik a támadó idegent meggondolás nélkül azonnal iparkodik lefogni, de a vezető és mellette közömbösen elhaladó egyéneket csak figyelemmel kíséri. Megfelelő lesz az az eb, amelyik ha nem is határozottan, de a támadóra mégis ráront, vagy azt ugatja. Kétes lesz az, amely tétlenül nézi a dula-kodást, vagy a közömbösen elhaladó idegeneket is megtámadja.

Kétesnek minősítem én itt a meg nem felelő ebeket azért, mert a későbbi kiképzés során bőven nyílik még alkalmuk az ebnek az emberen való munkára, úgyszintén a bátorságnak és önbizalomnak ébresztésére. A későbbi rendszeres foglalkoztatás a vezetőhöz való ragaszkodást és odaadó hűséget fokozza s ezzel a szoros összetartozás érzéséből kifolyó védési hajlamot is előhívja.

V. A gyorsaságról.

Sok szolgálati ágban az eb gyorsasága nagy szerepet játszik. Fölötte fontos a hadi-, jelentő- és küldönc-ebnél. A jelentő-eb, melynek nagy távolságokat kell befutnia, 1 km.-t átlag 3—4 perc alatt tegyen meg. A küldönc-eb, melynek szolgálata jóval rövidebb távolságokra szorul, 1 km.-t $1\frac{1}{2}$ —2 perc alatt fusson be.

A kellő gyorsaság eléréséhez megfelelő testalkat kell s ezenkívül eleveenség és futási kedv. Előzőt a tenyésztő teremtsen, utóbbit a kiképző, a vezető neveli az ebben.

A legtöbb ebnél elegendő lesz, ha a vezető azt egy idegennek átadja és eltávozik, úgy hogy az eb lássa, hogy hová megy. Az első kísérleteknél a távolság 200—300 métert ne haladjon meg. Később pedig növelve lesz. A vezető jól teszi, ha futólépésben távolodik el, mert ezáltal az ebben a követés vágyát növeli és az elbocsátva minél gyorsabban iparkodik majd hozzáérni. Mihelyt a vezető a kívánt távolságra felállt, akkor az idegen az ebet „parancs,

előre" hangjellel elbocsátja. A vezető természetesen az időt órával a kézben ellenőrzi.

Ahol csoportkiképzés folyik, ott igen előnyös 5—10 ebet egyszerre beállítani. Az első kísérleteknél azonban nem indítatnak egyszerre, hanem egyenként, nehogy ütközben összekapjanak, vagy az egyik társukat üldözőbe véve, valamennyien arra rárohanjanak. Előnyös az ebeket egymás mellett úgy felállítani, hogy a kanok és szukák felváltva egymás mellé kerüljenek. Notórius verekedőket szájkosárral látja el a vezető. Futtatás közben rendszerint azok kapnak össze a többiekkel, amelyekben a kötekedési kedv nagyobb a vezetőhöz való ragaszkodásnál. Miután a futtatásra kerülő ebeket idegen vezetők átvették, akkor a vezetők eltávoznak, de nem párhuzamosan egymáshoz, hanem széjjeltarva, úgy hogy a célnál egymástól kétszer akkora térközökben álljanak, mint amilyenekre ebeik lettek elhelyezve. Az ebek egymástól legalább 10 lépés térközökben álljanak. Mihelyt a vezetők a célhoz értek, akkor egyik eb a másik után indítva lesz. Természetes, hogy a később indulók a tőlük telhető legnagyobb gyorsaságot fogják kifejteni. Előnyös, ha a vezetők a célnál az ebeknek beérkezéskor egy falatot nyújtanak.

Az ezen kísérleteknél mutatkozó gyorsaságot egyötödével csökkentve, vesszük alapul az eb jövőbeni kiképzésének meghatározásánál.

A kísérleteket éjjel is eszközöljük, első ízben 50—100 m.-re. Később úgy nappal, mint éjjel az eb figyelmét elterelő mellékkörülményeket, majd természetes akadályokat kapcsoljunk be. A futtatás első pár kísérlete után az eb rendszerint már tudja, hogy miről van szó. Ilyenkor ne csak sík terepet, de dombos, alacsonybokros, azonban áttekinthető területet is válasszon a vezető.

*

Amint fejtegetésemből kitűnik, az előzetes kiképzés alatt beállított gyakorlatok, illetve kísérletek

alapja a természetadta hajlam. Ott azonban, ahol az eb ezt a hajlamot, tulajdonságot nem mutatja, egyes alapvető gyakorlatokat soroltam be, jobban mondva az eszközlendő kísérletek beállítását és végrehajtását akartam vázolni.

Lehetséges, hogy sok ebnél a kívánt hajlamok mindjárt az első kísérletnél észlelhetők, de lesznek viszont olyan ebek is, amelyekben ezen kívánatos tulajdonságok csak lappangnak s hogy róluk a vezető meggyőződhessek, egy alkalmas gyakorlat beállításával előhívja őket.

Nem mondom, hogy az általam lefektetett gyakorlatok és beállítások az egyedüli célhozvezetők. Teljesen az ebtől, a vezetőtől, a segítőszemélytől és sok más mellékkörülménytől függ, hogy milyen gyakorlatot választ a vezető. Egy azonban bizonyos, hogy a vezetőnek az esetleg létesülhető kedvezőtlen érdekösszefűződéseket mérlegelnie kell és azon kell lennie, hogy az azokat előidéző mellékkörülményeket elkerülje, ebjének figyelmét róluk elterelje. Ha mégis ilyenek létesültek volna, úgy a gyakorlat fokozatos máskénti beállítása által hidalja azokat át, míg végül a kívánt teljesítmény és ami a legfontosabb, az ebnél a szándékolt összefűződést, a feladat és vezényszó helyes felfogását eléri. Amennyiben a vezetőnek ez sikerül, akkor az eb természetének megfelelően választott és beállított bármilyen módszer jó.

Hogy az utóbb mondottakban könnyebben megértessem magam, a IV. pont 6. bekezdésében említett eljárást állítom fel példának. Ezek szerint a vezető, hogy ebjét személyének védésére bírja, a következőképpen járt el:

Az eb a mai gyakorlaton az idegen támadását, annak a vezetővel való dulakodását közömbösen nézte. Erre a vezető ebjével más helyre távozott, vagy ebjét boxjába vezette, az idegent pedig felkérte, hogy más úton szintén odajöjjön és amikor odaért, felszólította, hogy az ebet ingerelje, bosszantsa, támadja, szóval mindent elkövessen, amivel az ebnek méltó haragját maga ellen kihívhatja. Ez sikerült is.

Az eb bátor, mondjuk harapós természeténél fogva is oly ellenszenvre lett szert az idegennel szemben, hogy ha köztük a sodronyháló nem lett volna, szikrázó szemekkel az idegent torkon ragadja. Mi történt? Az idegen — ki az ebre nézve délután még közömbös volt — az ebbel érdekösszefüggésbe került. Ezen érdekösszefüggés a haragon, az ellenszenven épült fel s így természetes, ha alkalom nyílik, az eb támadásában fog megnyilvánulni. A vezető tehát elérte, hogy ebje, ha ez az idegen ismét szeme elé kerül s csak a legcsekélyebb mozdulattal vagy egyébkénti viselkedésével, talán csak megjelenésével is — mi utóbbi valószínű — figyelmét magára vonja, megtámadja. Ezt elérve azonban a vezető személye a gyakorlatból kikapcsolódott, az eb álláspontjáról nézve érdekösszefüggésen kívül áll. Utóbbi tehát hibás, mert az eb az idegent nem azért fogja megtámadni, mivel az a vezetőjét bántja, hanem azért, mert egyedi ellenszenvvel viseltetik iránta.

Másnap a gyakorlatnál a vezető ebjével egy helyen feláll, az idegen feléje közeledik és az eb, még mielőtt haragosa a vezetőhöz ért volna, már is megtámadja. Lehetséges azonban, hogy közeledését nem veszi észre, hanem csak a dulakodást észleli, amikor természetesen szintén támad és a gyanútlan szemlélő, aki esetleg a verseny előtti nap előzményeit nem ismeri, kitűnő védő-ebnek tartja négy lábú barátunkat.

Ha a vezető most ezen gyakorlatot ezzel az idegennel többször ismétli, az eb ehhez az egy személyhez lesz majd szokva. Nem tagadom, hogy az előbb említett hibás érdekösszefüggésbe a vezető is beleelegyedik, mert hiszen a dulakodás és támadás közben, hogy úgy mondjam, a harmadik személy. Nagyon valószínűnek tartom azonban, hogy ebben az esetben az eb és a vezető közötti érdekösszefüzdés az eb részéről oda fog irányulni, hogy: „Aha, a vezető segít nekem, nem én a vezetőnek”. Nincsen kizárva, hogy a jövőben nem-e az eb akarja majd felszólítani a vezetőt, hogy verekedni jöjjön.

Mellesleg megjegyzem, hogy egy ilyen helytelenül beállított gyakorlatnál a szemlélő elé esetleg az az ominózus látványosság tárul, hogy a feldühödött eb a harc hevében és attól elvakítva, esetleg szaglását is veszítve, saját vezetőjének nadrágját is leszedi.

Hol keresse tehát a vezető az áthidalást, hogyan változtassa meg a helytelen érdekösszefűződést, hogy az eb megértse, miszerint nem azért kell támadnia, mert neki a közeledő idegen ellenszenves, hanem azért, mert vezetőjét bántja? Meg kell érteni az ebbel, hogy támadásának indító okául ne az ő egyedi haragja szolgáljon, hanem azért támadjon, hogy vezetőjét megvédje. Míg tehát eddig az érdekösszefűződés az eb és az idegen között közvetlen volt, addig ezentúl, a vezető személyén át, annak érdekében vezessen az idegenhez. Ezt a vezető csakis a gyakorlat módosításával, vagy más gyakorlat bekapcsolásával érheti el. Eddigi eredménye csak az, hogy az eb támadó hajlamát felébresztette. Olyan eljárást kell tehát választania, amely az ebnek az adott idegennel szembeni haragját és támadó kedvét csökkenti, míg saját személyét előtérbe hozza.

A vezető tehát több napon át az idegent nem fogja ebjének mutatni, majd találkoztatja vele, de oly távolságra és körülmények között, — esetleg az ebbel a találkozás alkalmával egy szívesen véghezvitt gyakorlatot végeztet — amelyek a haragokozta támadás kirobbanását gátolják. Ha most az eb nem támad, a találkoztatást megismétli, míg csak az eb az idegen jelenlétét annyira meg nem szokta, hogy az közvetlen közelben is tartózkodhatik. Napok múltán a vezető ebjével együtt az idegennel találkozik. Egymás mellett haladnak, majd egy helyen letelepednek. Itt a vezető pihenés közben egynéhány falatot nyújt ebjének. Mi történik az eb szempontjából? Maga előtt látja azt az idegent, akivel szemben az előzményekből kifolyólag, ha nem is hirtelen rámenőkedvű már, azonban bizalmatlan és indok esetén megtámadására könnyen kapható. Mellette ül vezetője, az ő mindene, aki most is szeretetének és jószágának

adja tanújelét, mikor kedvenc falatot ad neki. A vezető tehát érdekösszefüggés szempontjából most fontosabb neki, mint amennyire ellenszenves az idegen.

Ebben a helyzetben, amikor a vezető karját kinyújtja, hogy ebjének a falatot nyujtsa, akkor az idegen, a vezető karját hirtelen elkapva, dulakodásba kezd a vezetővel, aki ebjét most már támadásra biztatja. Természetes, hogy az eb, melyben a támadási kedv az idegennel szemben lappangott, neki fog rontani. Igen rövid dulakodás után a vezető ebjét lefogja, az idegen eltávozik, azután ebjét hosszasan megdicséri, eselleg kedvenc falatokkal eteti.

Mi történt?

Az eb előtt a főszemély, aki neki jót tett, felszólította a támadásra, miután az idegen éppen arrafelé kapott, ahol a vezető kezében kedvenc falatját tartotta s ő ezt eselleg úgy látta, hogy az a falatot akarta előle elvenni. Természetes, hogy ez a haragot, a támadást kiváltja az ebből, miután ez benne amúgy is lappangott. Az érdekösszefüggés tehát a kedvenc falat helyi viszonyánál fogva (a vezető kezében), az idegen mozdulatának időpontja következtében, feltétlenül a vezető személyén keresztül halad majd az idegenhez. Minthogy pedig a vezető úgy a támadás előtt, mint a támadás után megdicsérte és etette, az idegen pedig eltűnt, ennek következtében a vezető marad a főszemély. A támadás utáni etetés által az idegennel szembeni harag csökkent, felejtetett és így az érdekösszefüggés a vezetőhöz nagyobb.

Ezt a gyakorlatot csak egypár nap elmúlása után ismételjük és a fentebb említett közömbösítést az idegennel szemben szintén ismételjük. Csak azután állítsa a vezető az utóbb leírt gyakorlatot újra be, de az etetést mellőzze és csak simogassa ebjét akkor, amikor az idegen a támadást intézi.

Teljesen az eb természetétől függ, hogy az ismétléseknél mikor kell egy idegent beállítani. Haragtartó ebnél előbb, közepes természetűnél később.

A további ismételéseknél a támadás előtti kedveskedés is elmarad, az eb azonban, ha a védést elvégezte, mindig meg lesz dicsérve. Ezáltal a vezető marad a gyakorlat középpontja, a főszemély.

Fontos, hogy később, kivált akkor, ha az eb az idegen támadása vagy mozdulata nélkül is rá akar menni, a találgák ugyan megtartassanak, de a támadások közbe-közbe elmaradjanak. Ezzel a vezető azt akarja elérni, hogy ebje végül megkülönböztesse a nyugodtan viselkedő idegent a támadótól.

Nem állítom, hogy ezen eljárás minden ebnél eredményhez vezet, csak támpontot akartam nyújtani arra, hogy a vezető, ha kénytelen egy tulajdonságnak előhívására a gyakorlatot úgy beállítani, hogy annak közepette káros érdekösszefüggések keletkeznek, hogyan és miként elmélkedjék azok áthidalásán.

Megjegyzem még, hogy egy hibás érdekösszefüggésből kifolyólag ezeknek és káros képzelkapcsolatoknak egész láncolata keletkezhet, ha a vezető renyheségből, még mielőtt egy gyakorlatot összeállított, annak beállításán, következményein, az előállható káros érdekösszefűződésekben és képzelkapcsolatokon nem elmélkedett. Ennek vázolására, az előbbi példából kiindulva, az alábbiakat szemléltetem:

Ha a vezető annál a gyakorlatnál, amelyiknél az eb előző napi ingerlés után első ízben az idegent csak megpillantva, már támadott és a vezető azt meggátlandó, ebjét leintette, esetleg megfenyítette, közvetlen utána pedig, az idegennel dulakodásba elegyedve, ebjét támadásra ösztökéli, — ezt így többször ismétli — akkor az eb esetleg megtanulja azt, hogy csak parancsra támadjon, de semmiesetre sem ébrednek benne a vezető iránti azon érzelmek, amelyekből kifolyólag vezetőjét egész énjével védené. Természetes is ez, hisz a vezető közben még meg is fenyítette, az iránta való ragaszkodást tehát tompította, holott éppen ez képezi alapját a vezetőt védési hajlamnak.

Ez az eb, bár gyakorlatilag meg fog felelni, azonban a reális alapot, amelyre az egész kiképzést építjük, az eb odaadó ragaszkodását nélkülözi s így

értékben veszít. Az ebet nem feltétlenül megbízható-nak vélem.

Véleményem szerint az előzetes kiképzés az összkiképzésnek egy igen fontos része.

a) A vezetővel az ebben rejlő hajlamokat ismerteti, melyek alapján erre vagy arra, esetleg több szakra való kiképzését határozza el.

b) Az eb az alapvető vezényszavakat, hangjeleket és jeleket sajátítja el.

c) Az eb a kísérletek és gyakorlatok folyamán hasznos érdekösszefüzdéseket és képzetkapcsolatokat nyer.

d) A tenyésztés szempontjából is értékes, mert az adott egyedben rejlő nyers, csiszolatlan, kiképzetlen tehetségeket és képességeket, valamint tulajdonságokat és hajlamokat mutatja.

Az a), b), c) alatt mondottak az előzetes kiképzés egész részében magyarázatukat találják. A tenyésztés szempontjából fontos, mert a d) alattiak átöröklhetők. Ha már mostan a további kiképzés alatt, hibás eljárás folytán, az egyedben rejlő tulajdonságok esetleg csökkennek, akkor, ha az ebet csak végleges kiképzés után látom, ezen hiányosságai miatt tenyésztésre valószínűleg nem fogom alkalmazni. Míg ha az ebet az előzetes kiképzés alatt látom, amikor még el nem rontott alaptermészetét mutatja, tenyésztésre beállítottam volna.

Az eddigi tapasztalataim alapján azon véleményen vagyok, hogy a szerzett tulajdonságok átöröklhetők. Alapja az átöröklődő tulajdonságoknak azonban mindig az egyeddel születettek maradnak. Ennek életén át az ezekben történő változások legfeljebb egy külső bearanyozást, ha jók, elrozsdásodást, ha rosszak — jelentenek. Alapja tehát mégis csak megmarad. Ezzel azt akarom mondani, hogy ha egy ebet a szakkiképzés végén bírálok el tenyésztés szempontjából, akkor, ha tulajdonságai nem éppen kedvezőek, csak akkor zárom ki a tenyésztésből, ha az előzetes kiképzés alatt és végén ezek szintén kedvezőtlenek voltak.

Meg vagyok róla győződve, hogy a kiképzés és szolgálatbani alkalmazás által az alaptulajdonságokhoz hozzászerzett plusz, vagy vesztett minusz is átöröklődik, még pedig annál valószínűbben és biztosabban, ha a pluszt vagy minuszt okozó körülmény generációkon át hatol a közbeeső szülőegyedekre. Itt is lesz kivétel, ezzel azonban számítanunk nem lehet.

Ha tehát egy egyed az előzetes kiképzés tartama alatt jó hajlamokat és tulajdonságokat mutat és később azokban, a szabálytalan vezetés miatt, fogyatkozások állanak be, akkor ez az egyed a tenyésztésre még mindig alkalmas lehet.

Az ebeknek az egyes szolgálati ágakra való minősítésüknek könnyebb áttekinthetősége végett a mellékelt táblázatot állítottam össze. Az abban feltüntetett adatok természetesen nem kötelezők és csakis egyéni véleményemen alapulnak. Mindenesetre azonban remélem, hogy ezzel egy segítő-eszközt nyújtottam a vezetőknek.

Az érzéki tulajdonságok közül az ízlést és tapintást nem vettem fel, mert ezek az alkalmazhatóságra való tekintettel nem játszanak szerepet, azonban a kiképzés alatt egyes gyakorlatoknál kihasználhatjuk őket. Így például az ízlés érzékét az élelem megtagadásánál, a tapintás érzékét mindazon gyakorlatoknál, amelyeknél az ebet a kívánt teljesítmény kifejtésére mechanikailag akarjuk rávezetni, esetleg kényszeríteni.

A természetbeni tulajdonságok közül a nem kívánatosakat nem említettem fel, bár előfordulhat, hogy egyik-másik ilyen tulajdonság az ebet az illető szakban nem tenné alkalmazhatatlanná. Így például figyelő-ebnek egy félénk eb is megfelelhet, mert sok ilyen tulajdonsággal bíró egyed éppen félénk természete miatt igen éber lesz. Egy másik hasonló nem kívánatos tulajdonság az eb harapós mivolta. Az ilyen egészen jó kísérő- vagy őrző-eb lehet, egészségügyi ebnek azonban nem felel meg.

A testi tulajdonságok között azokat említettem fel, amelyek más szempontokat, mint például a

tenyésztésre való alkalmasságot, figyelmen kívül hagyva, erre vagy arra a szolgálatra az ebet egyenesen predesztinálják. Ilyen például a vontató-ebnél a különben nem kívánatos zömök és tömzsi termet, a küldönc- és jelentő-ebnél a könnyed, mondhatnám agárszerű testalkat.

Az eddig mondottakból kitűnik, hogy a vezető az ebjén tapasztalt tulajdonságok alapján határozza el magát, hogy mely szolgálati ágban fogja szakkiképzés alá venni. Hogy ezt azonban pontosan megállapíthassa, tudnia kell, hogy az ebnek az egyes szolgálati ágakban mi a teendője. Ezt a szakkiképzés tartalmazza.